

**Πανεπιστήμιο Κρήτης
Φιλοσοφική Σχολή
Τμήμα Ιστορίας & Αρχαιολογίας**

**Περιγραφή Μαθημάτων
Χειμερινού εξαμήνου 2019-20**

Ρέθυμνο, Σεπτέμβριος 2019

Π Ρ Ο Π Τ Υ Χ Ι Α Κ Α Μ Α Θ Η Μ Α Τ Α (Χειμερινό εξάμηνο 2019-2020)

Τομέας Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας

Αρχαία Ιστορία (ΑΙΣ)

ΑΙΣ 503	Κώστας Βλασόπουλος	Έλληνες και βάρβαροι: αλληλένδετες ιστορίες (Π)	5 ECTS
---------	--------------------	---	--------

Περιγραφή

Αντικείμενο του μαθήματος είναι οι πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των αρχαίων Ελλήνων και των άλλων κοινωνιών και πολιτισμών της αρχαίας Μεσογείου και της Εγγύς Ανατολής, κατά τη διάρκεια των αρχαϊκών και κλασικών χρόνων (800-300 π.Χ.). Αυτές οι αλληλεπιδράσεις λάμβαναν χώρα στα πλαίσια τεσσάρων παράλληλων κόσμων, που ο καθένας είχε τα ιδιαίτερα του χαρακτηριστικά και emphásis: ο κόσμος των αποικιών, ο κόσμος των δικτύων που διακινούν αγαθά, ανθρώπους και ιδέες, ο κόσμος των αποικιών, και ο πανελλήνιος κόσμος. Ως αποτέλεσμα αυτών των αλληλεπιδράσεων, θα εξεταστούν οι διαδικασίες παγκοσμιοποίησης (globalisation) που δημιούργησαν υλικές, γλωσσικές και πολιτισμικές κοινές που εξαπλώθηκαν στη Μεσόγειο και την Εγγύς Ανατολή, όπως και οι διαδικασίες επιτόπιας χρήσης (glocalisation) διαφόρων όψεων αυτών των κοινών από τις διάφορες κοινωνίες και πολιτισμούς.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Harrison, T., επιμέλεια (2002) *Greeks and Barbarians*. Edinburgh.
- Malkin, I., επιμέλεια, (2001) *Ancient Perceptions of Greek Ethnicity*. Washington,
- Burkert, W. (2004) *Babylon, Memphis, Persepolis: Eastern Contexts of Greek Culture*. Cambridge, Mass. and London.
- Gruen, E. S. (2011) *Rethinking the Other in Antiquity*. Princeton, NJ and Oxford.
- Hall, E. (1989) *Inventing the Barbarian: Greek Self-Definition through Tragedy*. Oxford.
- Mitchell, L. G. (2007) *Panhellenism and the Barbarian in Archaic and Classical Greece*. Swansea.
- Vlassopoulos, K. (2013) *Greeks and Barbarians*. Cambridge.
- Boardman, J. (1996) *Οι αρχαίοι Έλληνες στην υπερπόντια εξάπλωσή τους: οι πρώτες αποικίες και το εμπόριό τους*. Αθήνα.
- Waterfield, R. (2007) *Ξενοφών - Η κάθοδος των Μυρίων: Ελλάδα, Περσία και το τέλος του χρυσού αιώνα*. Αθήνα.
- Boardman, J. (1994) *The Diffusion of Classical Art in Antiquity*. Princeton, N.J.
- Vasunia, P. (2001) *The Gift of the Nile: Hellenizing Egypt from Aeschylus to Alexander*. Berkeley and London.
- Cohen, B., επιμέλεια (2000) *Not the Classical Ideal. Athens and the Construction of the Other in Greek Art*. Leiden.
- Momigliano, A. (1998) *Ξένη σοφία: τα όρια του εξελληνισμού στην αρχαιότητα*. Αθήνα.
- Hartog, F. (1988a) *The Mirror of Herodotus: The Representation of the Other in the Writing of History*. Berkeley.
- Hirsch, S. W. (1985b) *The Friendship of the Barbarians: Xenophon and the Persian Empire*. Hanover and London.

Lane Fox, R., επιμέλεια (2010) *Η μεγάλη πορεία: ο Ξενοφών και η Κάθοδος των Μυρίων*. Αθήνα.

ΑΙΣ 525	Ανδρέας Μοράκης	Θεσμοί και ιδεολογίες στις αρχαίες κοινωνίες (Π)	5 ECTS
---------	-----------------	--	--------

Περιγραφή

Η βασιλεία αποτέλεσε ένα θεμελιώδη διαχρονικό θεσμό του αρχαίου ελληνικού κόσμου. Ωστόσο, τόσο τα χαρακτηριστικά της όσο και η ιδεολογία της διέφεραν ανά χρονική περίοδο, γεωγραφική περιοχή αλλά και είδος κρατικής οργάνωσης (π.χ. ομηρική πόλη, πόλη-κράτος, ελληνιστικό βασίλειο). Σκοπός του μαθήματος είναι να εξεταστούν τα αίτια και η διαδικασία εμφάνισης και εν συνεχεία διατήρησης ή κατάλυσής του βασιλικού θεσμού, καθώς και να μελετηθούν τα ιδιαίτερα κάθε φορά χαρακτηριστικά του. Επιπλέον, θα συνεξεταστεί η ιδεολογία που σχετιζόταν με τη βασιλική εξουσία είτε για να την στηρίξει και να τη νομιμοποιήσει, είτε για να της θέσει περιορισμούς ως προς την άσκηση της εξουσίας.

Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, θα εξεταστεί ένας μεγάλος αριθμός περιπτώσεων που καλύπτουν μία εκτενή χρονική περίοδο (από τις απαρχές της ελληνικής πόλης έως την κατάλυση του ελληνιστικού βασιλείου της Αιγύπτου) και εκτείνονται γεωγραφικά από τις ελληνικές πόλεις της Σικελίας και της Ν. Ιταλίας έως τη σελευκιδική Ανατολή. Απώτερος στόχος του μαθήματος είναι να αντιληφθούν οι φοιτητές τις αλλαγές που υπόκειται εξελικτικά τόσο ο θεσμός της βασιλείας όσο και το ιδεολογικό πλαίσιο που τον διέπει, καθώς και να κατανοήσουν τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει ανά περιπτώσεις ο συγκεκριμένος θεσμός.

Σε κάθε μάθημα θα δίνονται το σχεδιάγραμμα με τα περιεχόμενα, ενδεικτική βιβλιογραφία και εποπτικό υλικό, όπως επίσης και σχετικές μελέτες (άρθρα ή κεφάλαια από βιβλία και συλλογικούς τόμους), τα οποία θα αναρτηθούν και στην ηλεκτρονική σελίδα της παράδοσης στο e-learn.

Γενική βιβλιογραφία

- Balot, R.K. επιμ. (2009) *A Companion to Greek and Roman Political Thought*. London
Barker, E. (1959) *The Political Thought of Plato and Aristotle*. New York
Βλάχος, Γ. (1985) *Πολιτικές κοινωνίες στον Όμηρο*. Αθήνα
Bingen, J. (2007) *Hellenistic Egypt*. Edinburgh
Bringmann, K. (1965) *Studien zu den politischen Ideen des Isokrates*. Göttingen
Cartledge, P. (2002) *Sparta and Laconia: a regional history: 1300-362 B.C.* London-N. York
Buloch, A., Gruen, E.S., Long, A.A., Stewart, A. επιμ. (1994) *Images and Ideologies Self-definition in the Hellenistic World*. Berkeley, Los Angeles, Oxford
Carrier, P. (1984) *La royauté en Grèce avant Alexandre*. Strasbourg
Dillery, J. (1995) *Xenophon and the History of His Times*. London 1995
Erskine, A. επιμ. (2009) *A Companion to the Hellenistic World*. London
Finley, M.I. (1998) *Ο κόσμος του Οδυσσέα*, μτφ. Σ. Μαρκιανός. Αθήνα
Fowler, R. επιμ. (2004) *The Cambridge Companion to Homer*. Cambridge
Gerhke, H.J. (1991) *Ιστορία του ελληνιστικού κόσμου*. Αθήνα
Gray, V. (2007) *Xenophon on Government*. Cambridge
Hatzopoulos, M.B. (1996) *Macedonian Institutions Under the Kings*. Athens

- Kehl, H. (1965) *Die Monarchie im politischen Denken des Isokrates*. Friedrich Wilhelms-Univ (Αδημοσίευτη Διατριβή)
- Kosmin, P. J. (2014) *The Land of the Elephant Kings: Space, Territory, and Ideology in the Seleucid Empire*. Cambridge 2014
- Kraut, R. (2002) *Aristotle: Political Philosophy*. Oxford
- Lenz, J.R. (1993) *Kings and the ideology of kingship in early Greece (c. 1200-700 B.C.): epic, archaeology and history*. Columbia
- Lévy E. (2008) Σπάρτη, Κοινωνική και πολιτική ιστορία έως τη ρωμαϊκή κατάκτηση, μτφ. Σ. Αθανασιάδης. Αθήνα
- επιμ. (2015) *La Royauté dans la Grèce antique*. Strasbourg
- Luraghi, N. επιμ. (2013) *The splendors and miseries of ruling alone: encounters with monarchy from archaic Greece to the Hellenistic Mediterranean*. Stuttgart
- Luther, A. (2004) *Könige und Ephoren: Untersuchungen zur spartanischen Verfassungsgeschichte*. Frankfurt
- Manning, J. G. (2009) *The Last Pharaohs: Egypt Under the Ptolemies, 305-30 BC*. Princeton
- Μπιργάλιας, Ν. (2009) *Από την κοινωνική στην πολιτική πλειονοψηφία: Το στάδιο της ισονομίας: μελέτες για τις πολιτειακές μεταβολές ιδιαίτερα στον εκτός Αθήνας αρχαίο ελληνικό κόσμο μεταξύ 550 και 479 π.Χ.* Αθήνα
- (2014) *Πόλη και πολιτικοί θεσμοί στον Όμηρο*. Αθήνα
- Ραγκούση, Ε. Ν. (2007) *Οι πρώιμες ελληνικές κοινωνίες*. Αθήνα
- Reeve, C.D.C. (1988) *Philosopher-Kings: The Argument of Plato's Republic*. Princeton
- Rhodes, P.J. (1981) *A Commentary on the Aristotelian Athenaion Politeia*. Oxford
- Riesbeck, D.J. (2012) *Monarchy and Political Community in Aristotle's Politics*. Texas (Αδημ. Διατριβή).
- Roisman, J., Worthington, I. επιμ. (2010) *A Companion to Ancient Macedonia*. London
- Shipley, G. (2012) *Ο ελληνικός κόσμος μετά τον Αλέξανδρο, 323-30 π.Χ.*, μτφ. Μ. Ζαχαριάδου. Αθήνα
- Walbank, F.A. (1993) *Ο ελληνιστικός κόσμος*, μτφ. Τ. Δαρβέρης. Θεσσαλονίκη

ΑΙΣ 340	Κατερίνα Παναγοπούλου	Ο Μέγας Αλέξανδρος και η εποχή του (Σ)	10 ECTS
---------	-----------------------	--	---------

Περιγραφή

Στο σεμινάριο διερευνώνται όψεις της εποχής του Μεγάλου Αλεξάνδρου, μέσα από την ενδελεχή μελέτη των αρχαίων μαρτυριών (φιλολογικών, επιγραφικών παπυρολογικών και νομισματικών) σχετικά με την ανάρρησή του στην εξουσία και τη διενέργεια της Μικρασιατικής Εκστρατείας. Θα δοθεί προτεραιότητα στην ανάλυση των πρωτογενών πηγών μάλλον παρά στην πλουσιότερη δευτερογενή βιβλιογραφία για την προσωπικότητα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, προκειμένου να ανασυσταθούν με όσο πιο αντικειμενικό τρόπο γίνεται τα ιστορικά συμφραζόμενα της διαμόρφωσης του ενιαίου Ελληνιστικού κόσμου και να κατανοηθούν καλύτερα τα όρια ανάμεσα στην ιστορική πραγματικότητα και στη συγκρότηση του μύθου σχετικά με ένα ιστορικό πρόσωπο.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Συλλογές πηγών

M.Austin, *The Hellenistic World from Alexander to the Roman Conquest. A Selection of Ancient Sources in Translation* (Cambridge 1981)

Burstein, S.M., *The Hellenistic Age from the Battle of Ipsos to the Death of Kleopatra VII* (Translated Documents of Greece and Rome 2) (Cambridge 1985)

Harding, P., *From the end of the Peloponnesian War to the Battle of Ipsos* (Translated Documents of Greece and Rome 2) (Cambridge 1985)

F. Jacoby (επιμ.), *Die Fragmente der griechischen Historiker* (FGrHist), τόμ. IIB, αρ. 117-53, *Σχολιασμός πηγών: Kommentar*, τόμ. IID (Leiden 1923 κ.ε.)

H.H.Schmitt (επιμ.), *Die Staatsverträge des Altertums III* (München 1969)

Bagnall, R.S.-Derow, P., *Greek Historical Documents: The Hellenistic Period* (Atlanta 1981)

Pearson, L., *Lost Histories of Alexander the Great* (1960) [=Pearson, LHA]

Heckel, W., *The Marshals of Alexander's Empire* (London 1992): προσωπογραφία εποχής Μ.Αλεξάνδρου, η κλασική ωστόσο προσωπογραφία αυτής της εποχής παραμένει ο Berve 1926.

Heckel, W. – J. C. Yardley, *Alexander the Great, Historical Texts in Translation* (Oxford: Blackwell, 2004).

Επιλεκτική δευτερογενής βιβλιογραφία

*Roisman, J. (επιμ.), *Brill's Companion to Alexander the Great* (Leiden: Brill, 2003)

Thomas, C.G., *Alexander the Great in his world* (Malden, MA: Blackwell, 2007)

*Worthington, I. (επιμ.), *Alexander the Great, A Reader* (London: Routledge, 2003)

Hornblower, *The Greek World 479-323 BC* (London, 1991) ch.18 για μια σύντομη πραγματεία του Αλεξάνδρου μέσα στα ιστορικά συμφραζόμενα του 4^{ου} π.Χ. αι.

Bosworth, A. B., *Conquest and Empire: The Reign of Alexander the Great* (Cambridge, 1988) πολύ καλή μονογραφία για Μ.Αλέξανδρο, δίνει μία αντιηρωική εικόνα του ΜΑ, επηρεασμένη αρκετά από τη δουλειά του E. Badian. Abbrev.

Bosworth, *Conquest and Empire* στο D. M. Lewis, J. Boardman, S. Hornblower, M. Ostwald (επιμ.), *Cambridge Ancient History* (abbrev. CAH) vol. 6 (2nd i.e. new ed.) 1994, chs. 16 and 17. [Σύντομη απόδοση του προηγούμενου].

Gehrke, H.-J. *Ιστορία του Ελληνιστικού κόσμου* (μτφ. Ά.Χανιώτης, εποπτεία: Κ.Μπουραζέλης) (Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας, 2000), ιδίως σελ. 21-55, 188-220, 304-11 (πηγές), 318-327 (βιβλιογραφία).

ΑΙΣ 353	Κατερίνα Παναγοπούλου	Τα κρητικά νομισματοκοπεία από τους αρχαϊκούς μέχρι και τους ρωμαϊκούς χρόνους (Σ)	10 ECTS
---------	-----------------------	--	---------

Περιγραφή

Το συγκεκριμένο σεμινάριο αποτελεί επισκόπηση των Κρητικών νομισματοκοπειών και της νομισματικής τους ιστορίας: με αφορμή την παραγωγή της κάθε πόλης ή ομοσπονδίας που δραστηριοποιήθηκε νομισματικά στην αρχαιότητα, οι φοιτητές ενθαρρύνονται να αναψηλαφήσουν την ιστορία της αντίστοιχης εκδότριας αρχής, συνδυάζοντας φιλολογικά τεκμήρια με τα συναφή αρχαιολογικά κατάλοιπα, προκειμένου να διαμορφώσουν σφαιρική εικόνα για την οικονομική ευρωστία, τις πολιτικές και διπλωματικές της επαφές, τις πολιτικές και άλλες επιδιώξεις της. Στο ίδιο πλαίσιο, η μελέτη των θησαυρικών συνόλων θα φωτίσει τις τάσεις διακίνησης των νομισμάτων των παραπάνω φορέων και την εμβέλεια της χρήσης τους σε ενδοπολιτικό, διαπολιτικό και διεθνές επίπεδο. Αλλά και αντίστροφα, η παρουσία ξένων νομισμάτων σε κρητικούς «θησαυρούς» θα μας επιτρέψει να προσδιορίσουμε τις ζώνες συναλλαγών των οικονομικά ενεργών φορέων της

Κρητικής οικονομίας. Η μελέτη των επιμέρους θεμάτων θα συνδυαστεί με επισκέψεις στις οικείες νομισματικές συλλογές Κρητικών μουσείων και ειδικά στην περιοδική έκθεση που λειτουργεί στο Μουσείο της Ελεύθερας, πάνω στο συγκεκριμένο θέμα. Απώτεροι στόχοι του σεμιναρίου είναι να κατανοηθούν σε βάθος οι βασικοί κινητήριοι μοχλοί της Κρητικής οικονομίας στους ιστορικούς χρόνους, σε συνάρτηση με τα διεθνή συμφραζόμενα, να παρατηρήσουμε τα ειδικά χαρακτηριστικά τους και να παρακολουθήσουμε τις μεταλλάξεις τους από την αρχαϊκή μέχρι και την όψιμη ρωμαϊκή αυτοκρατορική περίοδο.

Επιλεκτική βιβλιογραφία

- Chaniotis, A. (ed.) 1999. *From Minoan Farmers to Roman Traders, Sidelights on the Economy of Ancient Crete* (Stuttgart: Steiner).
- Kraay, C. 1976. Kraay, C. M. 1976. *Archaic and Classical Greek Coins* (London).
- Κρητών πόλεις. *Η μαρτυρία των νομισμάτων* (Αθήνα: Alpha Bank, 2019).
- Le Rider, G. 1966. *Monnaies crétoises du Ve au Ier siècle av. J.-C.* (Paris: Librairie orientaliste P. Geuthner).
- Mørkholm, O. 1991. *Early Hellenistic Coinage from the Accession of Alexander to the Peace of Apamea (336-188 BC)*. (Cambridge: University Press, 1991).
- Svoronos, J. 1888. "Monnaies Crétoises inédites et incertaines", *Revue Numismatique* 6, 53-68.
- Svoronos J.N. (1890), *Numismatique de la Crète Ancienne: accompagnée de l'histoire, la géographie et la mythologie de l'île*, Macon.

Βυζαντινή Ιστορία (ΒΙΣ)

ΒΙΣ 400	Δημήτρης Κυρίτσης	Από τις πηγές στην ιστορική σύνθεση. Η δουλειά του ιστορικού του βυζαντινού Μεσαίωνα (Π)	5 ECTS
---------	-------------------	--	--------

Περιγραφή

Αντικείμενο της παράδοσης είναι η διαδικασία μέσα από την οποία ο επιστήμονας ιστορικός εντοπίζει, αξιολογεί και επεξεργάζεται τα αποτυπώματα που έχει αφήσει η δράση των ανθρώπων του παρελθόντος, για να δώσει μία λογικά οργανωμένη και τεκμηριωμένη σύνθεση, την ιστορία. Ειδικότερα, θα ασχοληθούμε με τα ιδιαίτερα προβλήματα που παρουσιάζει η συγγραφή της ιστορίας του Μεσαίωνα, και ακόμη ειδικότερα, του Βυζαντίου. Η διερεύνησή μας θα επικεντρώσει τόσο στα διαφορετικά είδη πηγών, όσο και στις διαφορετικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις των ιστορικών. Πιο αναλυτικά, το μάθημα θα οργανωθεί πάνω στις ακόλουθες γενικές γραμμές:

Α'. Οι πηγές και οι ιδιαιτερότητές τους

-Αφηγηματικές πηγές.

Ιστορικού χαρακτήρα κείμενα: η ιστορία, το χρονικό, και οι υπερβάσεις των κατηγοριοποιήσεων. Η ιστορία των κειμένων. Το πρόβλημα των «σκοτεινών περιόδων». Η γενεαλογία της πληροφορίας.

Άλλες αφηγήσεις: βίοι αγίων και θαύματα. Η ιστορική αξιοποίησή τους.

-η ρητορική, οι επιστολές. Ανάμεσα στη σύμβαση και την πρακτική χρησιμότητα.

-Η φιλοσοφία, η θεολογία, η λογοτεχνία: έχουν καμιά χρησιμότητα για τον ιστορικό;

-Η νομοθεσία, η νομολογία, οι καταγεγραμμένες αποφάσεις.

-Οι αρχειακές πηγές. Οι διάφοροι τύποι εγγράφων. Ζητήματα προσβασιμότητας, χρονολόγησης και γνησιότητας.

-Τα υλικά κατάλοιπα: τα νομίσματα, οι σφραγίδες, τα βιβλία, τα έργα τέχνης. Η χρήση της αρχαιολογίας. Αποτελεί η αρχαιολογία την απάντηση στα πάντα;

Β'. Οι ιστοριογραφικές προσεγγίσεις:

-Η εξέλιξη της ιστορικής επιστήμης. Ιστορικές σχολές, είδη ιστορίας.

-Το πρόβλημα της αυτονομίας της βυζαντινής ιστορίας. Είναι μέρος της ελληνικής ιστορίας; Της μεσαιωνικής ιστορίας; Σε ποιο βαθμό μπορεί να υιοθετεί μεθόδους και προσεγγίσεις της ιστορίας άλλων περιόδων; Βυζαντινή ιστορία και βυζαντινές σπουδές.

Οι παραδόσεις θα συζητούν τα παραπάνω θέματα, κυρίως με αναφορά σε παραδείγματα. Παράλληλα οι φοιτητές θα καθοδηγούνται στη μελέτη σχετικών κειμένων, οργανωμένων ανά εβδομάδα. Στη διάρκεια του εξαμήνου θα ανατεθούν επίσης διάφορες εργασίες, οι οποίες θα πρέπει να υποβάλλονται ηλεκτρονικά σε συγκεκριμένες προθεσμίες. Στον διαδικτυακό τόπο του μαθήματος θα αναρτηθούν πολύ πιο συγκεκριμένες πληροφορίες για την οργάνωση του μαθήματος, βιβλιογραφία, και υλικό για μελέτη.

ΒΙΣ 310	Δημήτρης Κυρίτσης	Στρατός και πόλεμος στο Βυζαντινό κόσμο (Σ)	10 ECTS
---------	-------------------	---	---------

Περιγραφή

Το σεμινάριο εξετάζει την δομή και οργάνωση του βυζαντινού στρατού στις διαφορετικές φάσεις της ιστορίας της Αυτοκρατορίας, καθώς διάφορες άλλες πτυχές του πώς η βυζαντινή κοινωνία αντιμετώπιζε την διαρκή πραγματικότητα του πολέμου: ιδεολογία, οπλισμό, οχυρωματική, τακτική, κλπ. Τελικό ζητούμενο είναι να ανιχνευθεί πώς ο πόλεμος και οι στρατιωτικές ανάγκες διαμόρφωναν τις κοινωνικές σχέσεις στο Βυζάντιο.

ΒΙΣ 621	Κωνσταντίνος Μουστάκας	Κράτος και κοινωνία στο βασίλειο των Κομνηνών της Τραπεζούντας (Π)	5 ECTS
---------	------------------------	--	--------

Περιγραφή

Σε αυτή την παράδοση εξετάζονται βασικές όψεις της ιστορίας της λεγόμενης «Αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας», του μικρού βυζαντινογενούς κράτους που συγκροτήθηκε στην περιοχή του Πόντου με επίκεντρο την ομώνυμη πόλη, η ιστορική διαδρομή του οποίου ορίζεται από την ίδρυσή του στο πλαίσιο της αποσύνθεσης του βυζαντινού κράτους προ της τέταρτης σταυροφορίας και την επαύριο αυτής έως την οθωμανική κατάκτηση του 1461. Η σχετική συζήτηση επικεντρώνεται σε βασικά ζητήματα πολιτικής και κοινωνικής ιστορίας που διέπουν την γενικότερη ιστορική πορεία του βυζαντινογενούς κράτους του Πόντου.

Χαρακτηριστικές επιμέρους θεματικές του μαθήματος συνιστούν η διαμόρφωση και οι δομές του πολιτικού συστήματος και των θεσμών του βασιλείου της Τραπεζούντας σε συνάρτηση με τις δρώσες κοινωνικές δυνάμεις που διαμορφώνουν τις πολιτικές επιλογές, η κοινωνική διαστρωμάτωση και η αντίστοιχη ισχύς των επιμέρους στρωμάτων, οι εξωτερικές σχέσεις του βασιλείου, πολιτικές και οικονομικές, οι συσχετισμοί και τα διπλωματικά και άλλα μέσα που εξασφάλισαν την μακρά επιβίωση του βυζαντινογενούς κράτους στο μέσο

ισχυρότερων γειτόνων, η οικονομία, και τέλος η ιδεολογία της κομνήνειας δυναστείας της Τραπεζούντας.

Η παρακολούθηση του μαθήματος προϋποθέτει την προηγούμενη επιτυχή παρακολούθηση μίας τουλάχιστον παράδοσης βυζαντινής ιστορίας με προσανατολισμό στην μέση ή στην ύστερη περίοδο.

Επιλεκτική βιβλιογραφία

- Ahrweiler-Γλύκατζη, Ε., «Η αυτοκρατορία της Τραπεζούντας», στο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ. Θ', σσ. 325-34.**
- Bryer, A.A.M., *The Empire of Trebizond and the Pontos* [συλλογή μελετών], Λονδίνο: Variorum Reprints, 1980.*
- Bryer, A.A.M., "Byzantium and the Pontos during the 'Time of Troubles', 1332 – 1363", *AICBS XVIII, Major Papers*, Μόσχα 1991, σσ. 246-65.
- Bryer, A.A.M. και D. Winfield, *The Byzantine Monuments and Topography of the Pontos*, Ουάσινγκτον: Dumbarton Oaks, 1985.
- Βρυώνης, Σ., *Η παρακμή του μεσαιωνικού ελληνισμού στη Μικρά Ασία και η διαδικασία του εξισλαμισμού (11^{ος} – 15^{ος} αιώνας)*, μετ. Κ. Γαλαταριώτου, Αθήνα: ΜΙΕΤ, 2000 [Berkeley – Los Angeles – London 1971].
- Καρρον, S.P., *L' impero di Trebisonda, Venezia, Genova e Roma, 1204 – 1461*, Ρώμη 1986.
- Καρπόβ, Σ.Π., *Ιστορία της Αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας*, μετ. Ε. Κριτσέφσκαγια – Α. Ευσταθίου, Αθήνα: ΕΙΕ, 2017 [Αγ. Πετρούπολη 2007].*
- Λαμφίδης, Οδ., «Ο ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών της Νικαίας και των Μεγάλων Κομνηνών διά την κληρονομίαν της βυζαντινής ιδέας», *Αρχαίον Πόντου*, 34 (1977-78), σσ. 3-19.**
- Miller, W., *Τραπεζούντα. Η τελευταία ελληνική αυτοκρατορία της βυζαντινής εποχής, 1204 - 1461*, μετ. Σ. Μαυραντώνης – Ξ. Μαυραντώνη, Θεσσαλονίκη 2002 [Λονδίνο 1927].*
- Σαββίδης, Αλ., «Ο βυζαντινός Πόντος, οι Σελτζούκοι Τούρκοι και οι Ντανισμενίδες Τούρκοι», στο Αλ. Σαββίδης, *Από το Βυζάντιο στην Τουρκοκρατία. Μελέτες για τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή ελληνική ιστορία* [συλλογή μελετών], Αθήνα 1997, σσ. 49-57.
- Σαββίδης, Α.Γ.Κ., *Ιστορία της αυτοκρατορίας των Μεγάλων Κομνηνών της Τραπεζούντας (1204-1461)*, Θεσσαλονίκη 2016³ [2005].*
- Shukurov, R., "Between Peace and Hostility. Trebizond and the Pontic Turkish Periphery in the 14th Century", *Mediterranean Historical Review*, 9.1 (1994), σσ. 20-72.**
- Zachariadou, E., "Trebizond and the Turks (1352 – 1402)", *Αρχαίον Πόντου*, 35 (1978).

ΒΙΣ 330	Κωνσταντίνος Μουστάκας	Βυζαντινές πηγές της οθωμανικής ανόδου (Σ)	10 ECTS
---------	------------------------	--	---------

Περιγραφή

Στο παρόν σεμιναριακό μάθημα οι φοιτητές καλούνται να διερευνήσουν μια σειρά από επιμέρους θέματα της πολύ πρώιμης οθωμανικής ιστορίας, από τα τέλη του 13^{ου} έως και τον 15^ο αιώνα, όπως αυτά παρουσιάζονται μέσα από βυζαντινές πηγές διαφόρων ειδών (ιστοριογραφία και χρονογραφία, έγγραφα, επιγραφές, ρητορική, επιστολογραφία, έργα τέχνης κ.α.), καθώς και την συμφωνία ή ασυμφωνία αυτών

των πληροφοριών σε σχέση με τα όσα είναι γνωστά από τις κατεξοχήν οθωμανικές πηγές.

Επιλεκτική βιβλιογραφία

- Βρυώνης, Σπ., Η Παρακμή του Μεσαιωνικού Ελληνισμού στη Μικρά Ασία και η Διαδικασία του Εξισλαμισμού (11ος – 15ος αιώνας), Αθήνα 2000 [Berkeley 1971].
- Imber, C., *The Ottoman Empire, 1300-1481*, Κωνσταντινούπολη 1990.
- Kafadar, C., *Between Two Worlds. The Construction of the Ottoman State*, Berkeley 1995.
- Lindner, R.P., *Nomads and Ottomans in Medieval Anatolia*, Bloomington 1983.
- Lowry, H.W., Η φύση του πρώιμου οθωμανικού κράτους, Αθήνα 2004 [Νέα Υόρκη 2003].
- Nicol, D.M., *Οι Τελευταίοι Αιώνες του Βυζαντίου, 1261 – 1453*, Αθήνα 1996 [Cambridge 1993].
- Ostrogorski, G., *Ιστορία του Βυζαντινού Κράτους, τ. 3*, Αθήνα 1981 [Μόναχο 1963].

Ιστορία Μέσων Χρόνων - Δυτική Ευρώπη (IMX)

IMX 276	Μιχάλης Νάιδος	Ιστορία της πολιτικής σκέψης στη μεσαιωνική Ευρώπη (Π)	5 ECTS
---------	----------------	--	--------

Περιγραφή

Το μάθημα αποτελεί μια επισκόπηση της ιστορίας της πολιτικής σκέψης στη μεσαιωνική δυτική Ευρώπη. Το μάθημα περιστρέφεται γύρω από την ερμηνεία και την ανάλυση των κυρίαρχων πολιτικών ιδεών στη μεσαιωνική δυτική Ευρώπη και στην αλληλεπίδρασή τους με τη διαμόρφωση των θεσμών, της πολιτικής και της κοινωνίας. Το χρονικό πλαίσιο του μαθήματος αφορά κυρίως τον πρώιμο και μέσο Μεσαίωνα (750-1250 μ.Χ.). Έμφαση δίνεται στην πολιτική θεωρία της Καρολίγγειας περιόδου, στην εκκλησιαστική μεταρρύθμιση και στις επιπτώσεις της στην οργάνωση τόσο του πνευματικού, όσο και του κοσμικού βίου, στον πολιτικό στοχασμό του 12ου και 13ου αιώνα, στην ερμηνεία των εννοιών της βασιλικής/αυτοκρατορικής και της εκκλησιαστικής/παπικής εξουσίας, στις έννοιες του «κράτους» (Regnum) και της Εκκλησίας (Ecclesia). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται επίσης σε ενδεικτικά παραδείγματα μεσαιωνικών πολιτικών στοχαστών, οι οποίοι παρείχαν με τα έργα τους ένα νέο ερμηνευτικό πλαίσιο για την αντίληψη της οργάνωσης της κοινωνίας και της διακυβέρνησης του κόσμου.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Black A., *Political thought in Europe, 1250-1450*, Καίμπριτζ, Νέα Υόρκη 1992.
- Blumenthal R.U., *The investiture controversy: church and monarchy from the ninth to the twelfth century*, Φιλαδέλφεια 1988.
- Brett S.A., *Marsilius of Padua: the Defender of the Peace*, Καίμπριτζ 2005.
- Brundage J., *Medieval canon law*, Λονδίνο, Νέα Υόρκη 1995.
- Burns H.J., *The Cambridge history of medieval political thought c. 350 – c. 1450*, Καίμπριτζ 1991.
- Canning J., *A history of medieval political thought*, Λονδίνο, Νέα Υόρκη 1996.
- Canning J., *Ideas of power in the late Middle Ages, 1296-1417*, Νέα Υόρκη 2013.

- Coleman J., *Ιστορία της πολιτικής σκέψης, από το Μεσαίωνα μέχρι την Αναγέννηση*, τ. Β', Αθήνα 2006.
- Cowdrey H.E.J., *Pope Gregory VII, 1073–1085*, Οξφόρδη 1998.
- Cowdrey H.E.J., *Popes and church reform in the 11th century*, Σγκαπούρη, Σύδνεϋ 2000.
- Cowdrey H.E.J., *The cluniacs and the gregorian reform*, Οξφόρδη 1970.
- Kantorowicz E., *The king's two bodies: a study in mediaeval political theology*, Πρίνστον 1997.
- Kempshall, M.S., *The common good in late medieval political thought*, Νέα Υόρκη, Οξφόρδη 1999.
- Klosko G., *History of political theory: an introduction: Vol. I: ancient and medieval*, Οξφόρδη 2012.
- Le Goff J., *Οι διανοούμενοι στο Μεσαίωνα*, Αθήνα 2002.
- Monahan P.A., *John of Paris: On royal and papal power*, Νέα Υόρκη 1973.
- Morrall B.J., *Political thought in medieval times*, Τορόντο 1994.
- Morrison K.F., *Holiness and politics in early medieval thought*, Λονδίνο 1985.
- Oakley F., *Empty bottles of gentilism: kingship and the divine in late antiquity and the early Middle Ages (to 1050)*, Νιού Χέιβεν, Λονδίνο 2010.
- Oakley F., *The mortgage of the past, reshaping the ancient political inheritance (1050-1300)*, Νιού Χέιβεν, Λονδίνο 2013.
- Robinson I.S., *Henry IV of Germany 1056-1106*, Καίμπριτζ 2003.
- Shogimen T., *Ockham and political discourse in the late middle ages*, Νέα Υόρκη 2007.
- Wilks M., *The world of John of Salisbury*, Οξφόρδη 1984.
- Τούντα Ε., Παιονίδης Φ., Θωμάς Ακινάτης – Μαρσίλιος της Πάδοβα – Μπάρτολος του Σαξοφερράτο: ύστερη μεσαιωνική πολιτική θεωρία: ανθολογία κειμένων, Θεσσαλονίκη 2016.

IMX 205	Ελένη Σακελλαρίου	Κοινωνία και Οικονομία στη Δυτική Ευρώπη, 1000-1500 (Π)	5 ECTS
---------	-------------------	---	--------

Περιγραφή

Η Παράδοση αυτή έχει εισαγωγικό χαρακτήρα και αποτελεί επισκόπηση των σημαντικών κοινωνικών και οικονομικών φαινομένων στην Ευρώπη κατά τον μέσο και ύστερο μεσαίωνα. Αναλύεται η περίοδος της μεγάλης πληθυσμιακής, οικονομικής και εδαφικής επέκτασης και της άνθισης του μεσαιωνικού πολιτισμού (1000-1300), σε αντιδιαστολή με την κρίση του δέκατου τέταρτου αιώνα και την διαδικασία αναδιάρθρωσης και επανεκκίνησης κατά τον ύστερο μεσαίωνα. Δίνεται έμφαση στη διασύνδεση των οικονομικών με τις κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές καθώς επίσης στις τομές και τις συνέχειες που προετοιμάζουν τη μετάβαση προς τους νεότερους χρόνους.

IMX 331	Ελένη Σακελλαρίου	Πόλεμος, οικονομία και κοινωνία στην Ευρώπη, 8ος-14ος αιώνας (Σ)	10 ECTS
---------	-------------------	--	---------

Περιγραφή

Ο πόλεμος είχε σημαντικότερη επίδραση σε πολλούς τομείς του μεσαιωνικού κόσμου. Υπήρχε στενή σχέση μεταξύ πολεμικής δραστηριότητας και διαμόρφωσης της ηγετικής κοινωνικής τάξης στη μεσαιωνική Ευρώπη. Από την άλλη σημαντικά

τμήματα της κοινωνίας αποκλείονταν από την πολεμική δραστηριότητα: οι γυναίκες, τα παιδιά, οι μοναχοί, οι κληρικοί (θεωρητικά τουλάχιστον), ακόμα, η πλειοψηφία του ανδρικού πληθυσμού, οι αγρότες και οι απλοί κάτοικοι των πόλεων, στο μεγαλύτερο μέρος του μεσαίωνα δεν καλούνταν να λάβουν μέρος σε εκστρατείες παρά μόνο ως βοηθοί και υπηρέτες των αριστοκρατών, που διατηρούσαν το μονοπώλιο της πολεμικής δραστηριότητας. Εξάλλου, πέρα από την ιδεολογία μιας αριστοκρατικής τάξης με έντονο στρατιωτικό χαρακτήρα, επικρατούσαν παράλληλα ιδεολογικά συστήματα που απέρριπταν την πολεμική βία ή αμφισβητούσαν το αριστοκρατικό μονοπώλιο: η χριστιανική ηθική κυρίως κατά το πρώτο μισό του μεσαίωνα, και σταδιακά από το 12ο αιώνα και εξής η ιδεολογία νέων, ανερχόμενων κοινωνικών ομάδων όπως τα μεσαία κοινωνικά στρώματα τα οποία άρχισαν να μορφώνονται στα πρώτα πανεπιστήμια της Ευρώπης και να αποτελούν, μαζί με τους εμπόρους και τους επαγγελματίες, τον πυρήνα της υπό διαμόρφωση αστικής τάξης. Καθώς πλησιάζουμε στο τέλος του μεσαίωνα, τα πράγματα αλλάζουν. Ο τρόπος διεξαγωγής του πολέμου διαφοροποιείται, αντανακλώντας βαθιές οικονομικές, κοινωνικές και ιδεολογικές μεταβολές. Η αριστοκρατία χάνει το μονοπώλιο του πολέμου και η πολιτική της δύναμη κλονίζεται.

Τομέας Ιστορίας Νεοτέρων Χρόνων

Ιστορία Νεοτέρων Χρόνων (INX)

INX 393	Γιάννης Κοκκινάκης	Η ελληνική βιομηχανία, 1830-σήμερα (Σ)	10 ECTS
---------	--------------------	--	---------

Περιγραφή

Στα πρώτα μαθήματα αναζητούνται τα πιο πρόσφορα μέσα για την καλλιέργεια των μεθοδολογικών και αναλυτικών εργαλείων που είναι απαραίτητα για τη μελέτη του παρελθόντος, στην περίπτωση μας τη μελέτη της ελληνικής βιομηχανίας στο νεοελληνικό κράτος. Οι εργασίες που αναλαμβάνουν οι φοιτητές συνθέτουν ένα βασικό κορμό της ιστορίας των σημαντικότερων βιομηχανικών κλάδων της ελληνικής οικονομίας κατά τη διάρκεια των τελευταίων δύο αιώνων. Παράλληλα αποτελούν τη βάση για μια οργανωμένη και μεθοδική προσέγγιση του φαινομένου της εκβιομηχάνισης στην νοτιοανατολική Ευρώπη, στα πλαίσια των προκλήσεων, των δυνατοτήτων και των περιορισμών που τέθηκαν στην ελληνική οικονομία σε μια περίοδο οικονομικών μετασχηματισμών, αλλά και διεύρυνσης των συνόρων και της εσωτερικής αγοράς του ελληνικού κράτους. Κατά τη διάρκεια του εξαμήνου οι φοιτητές ενθαρρύνονται να συζητήσουν τα ευρήματα των ερευνητικών τους προσπαθειών και να συμβάλουν με τις σκέψεις και τις απορίες τους στην ουσιαστικότερη κατανόηση των εξεταζόμενων φαινομένων.

Γενική βιβλιογραφία

Χατζηιωσήφ, Χρήστος Χ., *Η γηραιά σελήνη : Η βιομηχανία στην Ελλάδα 1830-1940*, Αθήνα, 1993. HD2346.G8 G52 1988

Γιαννίτσας, Τάσος, *Η ελληνική βιομηχανία : ανάπτυξη και κρίση*, Αθήνα 1988.

Μπάτσης, Δημήτρης, *Η βαρειά βιομηχανία στην Ελλάδα*, Αθήνα 1977.

Χριστίνα Αγγριαντώνη, *Οι απαρχές της εκβιομηχάνισης στην Ελλάδα τον 19ο αιώνα*, Αθήνα 1986.

Παπαστεφανάκη, Λήδα, *Εργασία, τεχνολογία και φύλο στην ελληνική βιομηχανία : η κλωστοϋφαντουργία του Πειραιά, 1870-1940*, Ηράκλειο 2009.

Σαλίμπα, Ζιζή, *Γυναίκες εργάτριες στην ελληνική βιομηχανία και στη βιοτεχνία, 1870-1922*, Αθήνα 2002.

Ρηγίνος, Μιχάλης, *Μορφές παιδικής εργασίας στη βιομηχανία και τη βιοτεχνία 1870-1940*, Αθήνα 1995.

Ψαλιδόπουλος, Μ., *Κείμενα για την Ελληνική Βιομηχανία τον 19ο αιώνα. Φυσική εξέλιξη ή προστασία*; Αθήνα 1994.

INX 153	Παρασκευάς Ματάλας	Η Γαλλική Επανάσταση (Π)	5 ECTS
---------	--------------------	--------------------------	--------

Περιγραφή

Σε αυτό το μάθημα θα παρακολουθήσουμε την περίοδο της Γαλλικής Επανάστασης του 1789 -τα χρόνια από την κρίση του Παλαιού Καθεστώτος ως την άνοδο του Ναπολέοντα στη εξουσία-, την αλυσίδα των γεγονότων που σφράγισε τη γέννηση του νεωτερικού κόσμου και άλλαξε ριζικά την εικόνα της πολιτικής, της κοινωνίας, των ιδεών. Ταυτόχρονα, θα δούμε και το πώς διαμορφώνεται η ίδια η έννοια της Επανάστασης, την εξέλιξη της ιστοριογραφίας της, την διαρκή και μεταλλασσόμενη «επικαιρότητά» της και επανερμηνεία της, επί δύο και πλέον αιώνες.

Προτεινόμενα βιβλία για τους φοιτητές (Εύδοξος):

Georges Lefebvre, *Η Γαλλική Επανάσταση*, MIET 2012.

INX 384	Παρασκευάς Ματάλας	Ο πόλεμος στην λογοτεχνία και την τέχνη (Σ)	10 ECTS
---------	--------------------	---	---------

Περιγραφή

Σε αυτό το σεμινάριο θα προσεγγίσουμε την αμφίδρομη σχέση ανάμεσα στον σύγχρονο πόλεμο, από τη μια, και στον χώρο της ιδεολογίας και της κουλτούρας, από την άλλη. Οι φοιτητές/φοιτήτριες θα κληθούν να μελετήσουν, να συζητήσουν και να παρουσιάσουν παραδείγματα από τους διαφορετικούς τρόπους που αντιμετωπίστηκε ο πόλεμος (συγκεκριμένοι πόλεμοι, όπως ο Πρώτος Παγκόσμιος, ή ο πόλεμος γενικά) στον εικοστό αιώνα, μέσα από διάφορες μορφές τέχνης (λογοτεχνία, εικαστικές τέχνες, κινηματογράφος, κ.ο.κ.).

INX 158	Σωκράτης Πετμεζάς	Ιστορία της Ευρώπης από τις αυτοκρατορίες στο Διπολικό κόσμο, 1912-1956 (Π)	5 ECTS
---------	-------------------	---	--------

Περιγραφή

Το μάθημα επιχειρεί να εξοικειώσει τον φοιτητή με τα σημαντικότερα γεγονότα και εξελίξεις στο πολιτικό, κοινωνικό και πνευματικό επίπεδο στην Ευρώπη και τις Αυτοκρατορίες της, από τους Βαλκανικούς Πολέμους μέχρι την αποτυχημένη επέμβαση των Βρετανών και Γάλλων στο Σουέζ, πράξη που σηματοδοτεί την οριστική αναγνώριση της αδυναμίας των παλιών Ευρωπαϊκών αυτοκρατορικών δυνάμεων να κινηθούν ανεξάρτητα από τις δύο μεγάλες Υπερδυνάμεις του Μεταπολεμικού κόσμου.

Τομέας Ανατολικών και Αφρικανικών Σπουδών

Τουρκολογία (ΤΟΥ)

ΤΟΥ 135	Αντώνης Αναστασόπουλος	Διεθνείς σχέσεις της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (Π)	5 ECTS
---------	------------------------	---	--------

Περιγραφή μαθήματος

Το μάθημα προσφέρει μια επισκόπηση της θέσης της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στο διεθνές πεδίο, καθώς και των σχέσεων της με διάφορα κράτη. Το μάθημα είναι οργανωμένο θεματικά και χρονολογικά, εξετάζοντας κάθε εβδομάδα τις σχέσεις της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας με συγκεκριμένες κρατικές οντότητες, ξεκινώντας από την περίοδο εμφάνισης των Οθωμανών και φτάνοντας στο τέλος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στις αρχές του 20^{ού} αιώνα. Κατά τις τελευταίες εβδομάδες επισκοπούνται οι αρχές, τα χαρακτηριστικά και οι μέθοδοι διεξαγωγής των διεθνών σχέσεων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, καθώς και η επίδραση του οθωμανικού παρελθόντος στη διεθνή θέση και τις διεθνείς σχέσεις της Δημοκρατίας της Τουρκίας.

Διάγραμμα μαθήματος

1^ο μάθημα: Εισαγωγή στο θέμα του μαθήματος.

2^ο μάθημα: Οι σχέσεις των Οθωμανών με το βυζαντινό κράτος και η επέκταση στα Βαλκάνια.

3^ο μάθημα: Οι σχέσεις των Οθωμανών με τα μουσουλμανικά μπεηλίκια της Μικράς Ασίας – η μάχη της Άγκυρας (1402).

4^ο μάθημα: Οι σχέσεις των Οθωμανών με τους Μαμελούκους και τους Σαφαβίδες.

5^ο μάθημα: Οι σχέσεις των Οθωμανών με τη Βενετία.

6^ο μάθημα: Οι σχέσεις των Οθωμανών με τη Γαλλία, την Αγγλία και την Ολλανδία – οι διομολογήσεις και οι συνέπειές τους.

7^ο μάθημα: Οι σχέσεις των Οθωμανών με τους Ιωαννίτες ιππότες της Ρόδου (και αργότερα της Μάλτας) – το επεισόδιο της αιχμαλωσίας του πρίγκιπα Τζεμ.

8^ο μάθημα: Οι σχέσεις των Οθωμανών με τους Αψβούργους.

9^ο μάθημα: Οι σχέσεις των Οθωμανών με τη Ρωσία.

10^ο μάθημα: Το Ανατολικό Ζήτημα.

11^ο μάθημα: Οι σχέσεις των Οθωμανών με τα εθνικά βαλκανικά κράτη – βαλκανικοί αλυτρωτισμοί.

12^ο μάθημα: Αρχές, χαρακτηριστικά και μέθοδοι διεξαγωγής των διεθνών σχέσεων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

13^ο μάθημα: Η επίδραση του οθωμανικού παρελθόντος στη διεθνή θέση και τις διεθνείς σχέσεις της Δημοκρατίας της Τουρκίας – ανασκόπηση – συζήτηση.

Ενδεικτική βασική βιβλιογραφία

- Selim DERINGIL, *Η καλά προστατευόμενη επικράτεια: ιδεολογία και νομιμοποίηση της εξουσίας στην Οθωμανική Αυτοκρατορία (1876-1909)*, μτφρ. Στ. Παπαγεωργίου, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2003
- Suraiya FAROQHI, *Η Οθωμανική Αυτοκρατορία και ο κόσμος γύρω της*, μτφρ. Γιάννης Καραχρήστος, Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, Αθήνα 2009
- Caroline FINKELE, *Οθωμανική Αυτοκρατορία, 1300-1923*, μτφρ. Μιχάλης Δελέγκος, Διόπτρα, Αθήνα 2007

- Daniel GOFFMAN, *Η Οθωμανική Αυτοκρατορία και η πρώιμη νεότερη Ευρώπη: μια νέα ιστορική προσέγγιση*, μτφρ. Αγάπιος Σωτήρης, Ενάλιος, Αθήνα 2007
- Lucette VALENSI, *Βενετία και Υψηλή Πύλη. Η γένεση του δεσπότη*, μτφρ. Άνθη Καρρά, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2000

TOY 350	Αντώνης Αναστασόπουλος	Η Οθωμανική Αυτοκρατορία στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (Σ)	10 ECTS
---------	------------------------	---	---------

Περίληψη μαθήματος

Θέμα του σεμιναρίου αποτελεί η συμμετοχή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1914-1918) και οι επιπτώσεις που είχε ο πόλεμος για το οθωμανικό κράτος και την οθωμανική κοινωνία. Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα κληθούν να διερευνήσουν, να συζητήσουν και να εκπονήσουν εργασίες σχετικά με τις συνθήκες υπό τις οποίες η Αυτοκρατορία εισήλθε στον πόλεμο, με την εσωτερική και εξωτερική πολιτική της στη διάρκεια του πολέμου, με τα στρατιωτικά γεγονότα, με τις συνέπειες του πολέμου για τον άμαχο πληθυσμό, καθώς και με τα όσα ακολούθησαν τη συνθηκολόγηση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Το σεμινάριο θα στηριχτεί σε ελληνόγλωσση και ξενόγλωσση βιβλιογραφία.

Διάγραμμα μαθήματος

1^ο μάθημα: Επιλογή φοιτητών – παρουσίαση πλαισίου σεμιναρίου

2^ο μάθημα: Μεθοδολογικά ζητήματα – ανάθεση εργασιών

3^ο-12^ο μάθημα: Εργασίες μαθήματος

13^ο μάθημα: Ανασκόπηση – καταληκτική συζήτηση

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Robert GERWARTH και Erez MANELA (επιμ.), *Αυτοκρατορίες σε πόλεμο, 1911-1923*, μτφρ. Ελένη Αστερίου, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2014
- Ryan GINGERAS, *Fall of the Sultanate: The Great War and the End of the Ottoman Empire 1908-1922*, Oxford University Press, Οξφόρδη 2016
- Hans-Lukas KIESER, Kerem ÖKTEM, Maurus REINKOWSKI (επιμ.), *World War I and the End of the Ottomans: From the Balkan Wars to the Armenian Genocide*, I.B. Tauris, Λονδίνο και Νέα Υόρκη 2015
- Eugene ROGAN, *Η πτώση των Οθωμανών. Ο Μεγάλος Πόλεμος στη Μέση Ανατολή, 1914-1920*, μτφρ. Ελένη Αστερίου, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2016
- Erik J. ZÜRCHER, *Σύγχρονη ιστορία της Τουρκίας*, μτφρ. Βαγγέλης Κεχριώτης, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2004
- *Κωνσταντινούπολη 1914-1923. Πρωτεύουσα ενός απατηλού κόσμου ή το ψυχорράγημα των παλιών αυτοκρατοριών*, μτφρ. Γιώργος Καλαμαντής, Εκάτη, [Αθήνα] 1994

TOY 101	Ηλίας Κολοβός	Ιστορία των τουρκικών λαών (Π)	5 ECTS
---------	---------------	--------------------------------	--------

Περιγραφή

Οι τουρκοί λαοί έζησαν από την αρχαιότητα μέχρι τον σύγχρονο κόσμο στην Ασία, την Ευρώπη και την Αφρική, συνήθως με διαφορετικά ονόματα που έχουν χαθεί τα

περισσότερα στο ρου της ιστορίας. Προκάλεσαν μεταξύ άλλων τη δημιουργία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, μιας παγκόσμιας δύναμης των πρώιμων νεώτερων χρόνων, στην οποία αφιερώνουμε κατά κανόνα τα μαθήματά μας. Στην παράδοση αυτή θα εξετάσουμε τη λιγότερη γνωστή ιστορία των τουρκικών λαών, ξεκινώντας από τη στέπα της Έσω Ασίας, από την οποία ξεκίνησαν οι Τούρκοι νομάδες να δημιουργούν την ιστορία τους απέναντι στους εγκατεστημένους πολιτισμούς.

Γενικό διάγραμμα παραδόσεων

- 1- Εισαγωγικά (Α): Ο κόσμος των νομάδων στην Έσω Ασία
- 2- Εισαγωγικά (Β): Οι τουρκικοί λαοί – η τουρκική γλώσσα
- 3- Οι πρώιμοι λαοί της Κεντρικής Ευρασίας
- 4- Οι αυτοκρατορίες των Τούρκων στην Κεντρική Ασία
- 5- Ο προσηλυτισμός των Τούρκων στο ισλάμ
- 6- Τα σελτζουκικά κράτη στη Μέση Ανατολή
- 7- Οι κατακτήσεις των Μογγόλων – η αυτοκρατορία του Τζενγκίς Χαν
- 8- Οι επίγονοι των Μογγόλων: Η Χρυσή Ορδή, οι Ιλχανίδες
- 9- Οι τουρκικές ηγεμονίες στη Μικρά Ασία
- 10- Η ηγεμονία του Οσμάν
- 11- Ταμερλάνος
- 12- Οι τουρκικοί λαοί στο νεώτερο κόσμο μέχρι σήμερα – η σύγχρονη Δημοκρατία της Τουρκίας
- 13- Ανακεφαλαίωση

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Jean-Paul Roux, *Η ιστορία των Τούρκων: 2.000 χρόνια από τον Ειρηνικό ως τη Μεσόγειο*, μετάφ. Μ. Σμυρνιώτη, Αθήνα 1988 [Βιβλιοθήκη DS26 .R68].

D. Sinor (επιμ.), *The Cambridge History of Early Inner Asia*, Κέμπριτζ 1990 [Βιβλιοθήκη DS 329.4 C35]

D. Sinor, *Inner Asia: A Syllabus*, Ιντιάνα 1969 [Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών DS 786 S545]

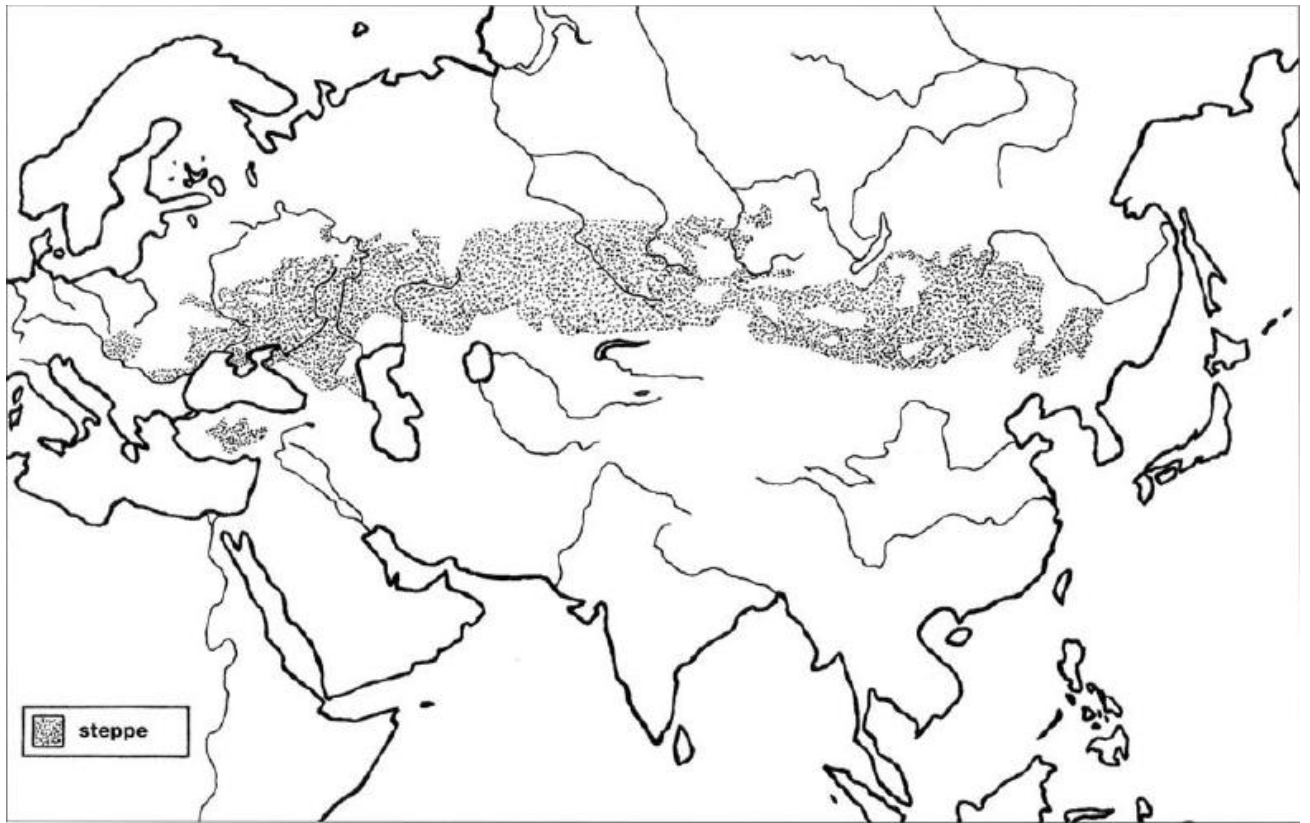
P. B. Golden, *An Introduction to the History of the Turkic Peoples*, Wiesbaden 1992 [Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών DS 26 G64]

J. J. Saunders, *The History of the Mongol Conquests*, Λονδίνο 1971 [Βιβλιοθήκη DS 19 S27]

Πηγές

S. C. Levi – R. Sela (επιμ.), *Islamic Central Asia: An Anthology of Historical Sources*, Ιντιάνα 2010 [DS 327.3 I75]

Ρουϊ Γκονζάλες ντε Κλαβίχο, *Το ταξίδι στην αυλή του Ταμερλάνου: Το ημερολόγιο της πορείας της ισπανικής αποστολής προς τη Σαμαρκάνδη (1403-1406)*, μετάφ. Ίννα Μιρόκοβα, Αθήνα 1997 [Βιβλιοθήκη DS 23 G613]

On this map of Eurasia, the dark band across the centre of the continent is steppe, a continuous expanse of grassland.

Τομέας Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης

Προϊστορική Αρχαιολογία (ΠΑΡ)

ΠΑΡ 207	Καλλιόπη Ευκλείδου	Εισαγωγή στο Μυκηναϊκό Πολιτισμό (Π)	5 ECTS
---------	--------------------	--------------------------------------	--------

Περιγραφή

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με τον Μυκηναϊκό πολιτισμό. Θα συζητηθούν το γενικό θεωρητικό πλαίσιο του πολιτισμού, ο ανακτορικός του χαρακτήρας, οι σχέσεις και διαδράσεις του με την Κρήτη και τον ευρύτερο αιγαιακό και μεσογειακό χώρο, καθώς και η σχετική ιστορία της έρευνας. Θα παρουσιαστούν, επίσης, αντιπροσωπευτικές κατηγορίες αρχαιολογικών μαρτύρων, για παράδειγμα από τους τομείς της αρχιτεκτονικής, της κεραμικής, της τέχνης (λιθοτεχνίας, ελεφαντουργίας, μεταλλοτεχνίας).

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Cline, E. H., επιμ. 2010. The Oxford Handbook of the Bronze Age Aegean (Ca. 3000-1000 BC), Oxford, New York.

Cullen, T. επιμ. 2001. Aegean Prehistory: A Review, Boston.

Dickinson, O. T. P. K. 2003. Αιγαίο. Εποχή Του Χαλκού, μεταφ. Ξένος, Θ., Αθήνα.

Shelmerdine, C. W., επιμ. 2008. The Cambridge Companion to the Aegean Bronze Age, Cambridge; New York.

Treuil, R., et al. 1996. Οι Πολιτισμοί Του Αιγαίου, μεταφ. Πολυχρονοπούλου, Ο. και Α. Φιλίππα-Touchais, Αθήνα.

ΠΑΡ 329	Καλλιόπη Ευκλείδου	Θάνατος και ταφικές πρακτικές στο Μυκηναϊκό Αιγαίο (Σ)	10 ECTS
---------	--------------------	--	---------

Περιγραφή

Το σεμινάριο στοχεύει στην αναλυτική προσέγγιση και κατανόηση ζητημάτων της αρχαιολογίας του θανάτου στον αιγαιακό (και τον κρητικό) χώρο της Ύστερης Εποχής του Χαλκού. Θα προσεγγιστούν ταφικά μνημεία, κτερίσματα και άλλες υλικές συνάψεις, όσο και βιοαρχαιολογικά δεδομένα και εν γένει δράσεις που συνδέονται με τον θάνατο στο πλαίσιο συνολικών και επιμέρους κοινωνικών επιλογών και συμπεριφορών στον μυκηναϊκό κόσμο.

Η συμμετοχή στο σεμινάριο αξιολογείται με βάση 2 μικρές εργασίες. Η μία εργασία παρουσιάζεται γραπτά και η δεύτερη προφορικά (σύμφωνα με το πρόγραμμα παρουσιάσεων που καταρτίζεται από τη διδάσκουσα σε συνεργασία με τους φοιτητές-τριες) και στη συνέχεια παραδίδεται γραπτά στο τέλος του εξαμήνου. Για τη συμμετοχή στο σεμινάριο απαραίτητη είναι η δυνατότητα κατανόησης ξενόγλωσσας βιβλιογραφίας (κυρίως αγγλικά) και η επιτυχής παρακολούθηση δύο παραδόσεων ΠΑΡ.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Cline, E. H., επιμ. 2010. The Oxford Handbook of the Bronze Age Aegean (Ca. 3000-1000 BC), Oxford, New York.

Cullen, T. επιμ. 2001. Aegean Prehistory: A Review, Boston.

Dickinson, O. T. P. K. 2003. Αιγαίο. Εποχή Του Χαλκού, μεταφ. Ξένος, Θ., Αθήνα.

Shelmerdine, C. W., επιμ. 2008. The Cambridge Companion to the Aegean Bronze Age, Cambridge; New York.

Treuil, R., et al. 1996. Οι Πολιτισμοί Του Αιγαίου, μεταφ. Πολυχρονοπούλου, Ο. και Α. Φιλίππα-Touchais, Αθήνα.

Gowland, R. και C. Knusel, επιμ. 2006. Social Archaeology of Funerary Remains, Oxford.

Parker Pearson, M. 1999. The Archaeology of Death and Burial, Gloucestershire.

Tarlow, S. και L. N. Stutz, επιμ. 2013. The Oxford Handbook of the Archaeology of Death and Burial, Oxford.

Κλασική Αρχαιολογία (ΚΑΡ)

KAR 162	Νικόλας Δημάκης	Κεραμική της Ελληνιστικής και Ρωμαϊκής Περιόδου (Π)	5 ECTS
---------	-----------------	---	--------

Περιγραφή

Παρουσιάζονται και σχολιάζονται οι τεχνικές κατασκευής, τα βασικά σχήματα, οι χρήσεις, και το εμπόριο των αγγείων της ελληνιστικής και ρωμαϊκής περιόδου, τα οποία παράγονταν σε μεγάλες ποσότητες και διακινούνταν στη Μεσόγειο. Λόγοι οικονομικοί, ιστορικοί και κοινωνικοί, δημιούργησαν έναν ξεχωριστό χαρακτήρα στα κεραμικά προϊόντα αυτών των περιόδων αναδεικνύοντας περιοχές με ιδιαίτερη παραγωγική και εξαγωγική δραστηριότητα. Η μελέτη χρονολογημένων συνόλων, κυρίως από νεκροταφεία και ιερά, επιτρέπει την «ανάγνωση» και ερμηνεία ανάλογης κεραμικής από διαταραγμένα οικιστικά σύνολα. Παρακολουθώντας θεματικά και χρονολογικά την εξέλιξη της τυπολογίας των κεραμικών επιχειρείται η ανάλυση ευρύτερων ερευνητικών ζητημάτων που αφορούν την ταξινόμηση, χρονολόγηση, κατανόηση και ερμηνεία της. Σε κάθε μάθημα θα δίνονται το σχεδιάγραμμα με τα περιεχόμενα, ενδεικτική βιβλιογραφία και εποπτικό υλικό, όπως επίσης και σχετικές μελέτες (άρθρα ή κεφάλαια από βιβλία και συλλογικούς τόμους), τα οποία θα αναρτηθούν και στην ηλεκτρονική σελίδα της παράδοσης στο e-learn.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Ελληνιστική Κεραμική

Δρούγου, Σ., Ελληνιστική κεραμική. Μέθοδος και στόχοι, Ανθρωπολογικά 4 (1983), 7-12

Δρούγου, Σ., Η Ελληνιστική κεραμική. Παρατηρήσεις στη μέθοδο έρευνας και το περιεχόμενό της. Στο: Μνήμη Μ. Ανδρόνικου (Θεσσαλονίκη 1997), 65-76

Εγγλέζου, Μ. Ελληνιστική Κεραμική Κρήτης (Κεντρική Κρήτη). Αθήνα 2005

Μαρκουλάκη, Σ. Αγγεία με ανάγλυφα εμβλήματα από τη δυτική Κρήτη, στο: Ελληνιστική Κεραμική από την Κρήτη, 72-106

Μιχαηλίδης, Δ. Το Magenta Ware στην Κύπρο, στο: Γ' Επιστημονική Συνάντηση για την Ελληνιστική Κεραμική, 311-322

Cook, R.M., Ελληνική Αγγειογραφία (μτφ. Δ. Τσουκλίδου), Αθήνα 1994, 261-278

Courby, F. Les vases grecs à reliefs, 1922

Drougou, S., «Hellenistic pottery content and methodology», Proceedings of the Danish Institute at Athens VII (2014), 145-156

Hübner, G. Pergamenische Forschungen 7: Die Applikenkeramik von Pergamon, Berlin 1993

Laumonier, A. Delos XXXI: La céramique hellénistique à reliefs, 1. Ateliers, ioniens, Paris 1977

Morel, J.-P. Η Ελληνιστική Κοινή: κλασική παράδοση και τοπικές ιδιαιτερότητες, στο: Δ' Επιστημονική Συνάντηση για την Ελληνιστική Κεραμική (1997), 405-415 (Γαλλικά)

Papuci-Wladyka, E. Ελληνιστική κεραμική – Εισαγωγή», Αρχαιογνωσία 9 (1995-1996), 353-461

Rotroff, S.I. Athenian Agora XXII: Hellenistic Pottery Athenian and Imported Moldmade, Princeton 1982

Rotroff, S.I. Εργαστήρια και παράγοντες για τη διαμόρφωση του τοπικού χαρακτήρα, στο: Δ' Επιστημονική Συνάντηση για την Ελληνιστική Κεραμική (1997), 401-404 (Αγγλικά)

Siebert, G. Recherches sur les Ateliers de Bols à Relief du Péloponnèse à l'Époque Hellénistique. Athènes 1978

Μυροδοχεία

Γιαννικουρή, Α. – Β. Πατσιαδά – Μ. Φιλήμωνος. Ταφικά σύνολα από τις νεκροπόλεις της αρχαίας Ρόδου, στο: Α' Επιστημονική Συνάντηση για την Ελληνιστική Κεραμική, 58-68

Μπανάκα, Α. Ταφικό σύνολο ελληνιστικών χρόνων από το Άργος, στο: ΣΤ' Επιστημονική Συνάντηση για την Ελληνιστική Κεραμική, 393-408
Anderson-Stojanovic, V. The Chronology and Function of Ceramic Unguentaria, AJA 91 (1987), 105-122

Εμπορικοί Αμφορείς

Empereur, J.-Y. – A. Hesnard. Les amphores hellénistiques. Στο: P. Lénêque, J.-P. Morel (επιμ.), Céramiques hellénistiques et romaines, V. 2, Centre de recherches d'histoire ancienne 70. Besançon 1987, 9-72

Μαγειρικά Σκεύη, κ.ά.

Χατζηδάκης, Π.Ι. Οψοποικικά σκεύη από τη Δήλο, στο: Ε' Επιστημονική Συνάντηση για την Ελληνιστική Κεραμική, 115-130

Rotroff, S.I. Coarse Wares at the Athenian Agora, στο: ΣΤ' Επιστημονική Συνάντηση για την Ελληνιστική Κεραμική, 455-460

Λυχνάρια

Δρούγου, Σ. Ανασκαφή Πέλλας 1957-1962: Οι Πήλινοι Λύχνοι, 1992

Bailey, D.M. A Catalogue of the Lamps in the BM, Vol.1. Greek, Hellenistic, and early Roman pottery lamps, 1975

Broneer, O. Corinth IV, 2: Terracotta Lamps, 1930

Broneer, O. Isthmia III: Terracotta Lamps, 1977

Bruneau, Ph. Délos XXVI: Les Lampes, 1965

Howland, R.H. Agora IV: Greek Lamps and their Survivals, 1958

Scheibler, I. Kerameikos XI: Griechische Lampen, 1976

Ρωμαϊκή Κεραμική

Γενικά Εγχειρίδια

Greene, K. Roman Pottery. London 1992.

Hayes, J.W. A Handbook of Mediterranean Roman Pottery. London 1997.

King, A. "Pottery," στο: M. Henig (επιμ.) A Handbook of Roman Art. A Survey of the Visual Arts of the Roman World. London 1992.

Peacock, D.P.S., Pottery in the Roman World: An Ethnoarchaeological Approach. London 1982.

Terra Sigillata

Hayes, J.W. Late Roman Pottery, London 1972.

Hayes, J.W. Supplement to Late Roman Pottery, London 1980.

Αγγεία με Λεπτά Τοιχώματα

Marabini-Moevs, M.T. The Roman Thin-Walled Pottery from Cosa (1948-1954).
Memoirs of the American Academy at Rome 32, Rome 1973.

Εφυσλωμένη Κεραμική

Greene, K. Late Hellenistic and Early Roman Invention and Innovation: The Case of Lead-Glazed Pottery, *AJA* 111 (2007), 653-671.

Χρηστική Κεραμική και Μαγειρικά Σκεύη

Hayes, J.W. "North Syrian Mortaria," *Hesperia* 36 (1967), 337-347. (JSTOR)

Lüdorf, G. *Römische und frühbyzantinische Gebrauchskeramik im westlichen Kleinasien: Typologie und Chronologie*. Rahden 2006.

Peacock, D.P.S. "Pompeian Red Ware," στο: D.P.S. Peacock (επιμ.) *Pottery and Early Commerce: Characterization and Trade in Roman and Later Ceramics*. London 1977, 147-162.

Αμφορείς

Callender, M.H. *Roman Amphorae*. London 1965.

Peacock, D.P.S. & Williams, D.F. *Amphorae and the Roman economy: an introductory guide*. London 1986.

Roman Amphorae: A Digital Resource – διαδικτυακή πύλη του Τμήματος Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Southampton για τους ρωμαϊκούς αμφορείς:
http://archaeologydataservice.ac.uk/archives/view/amphora_ahrb_2005/?CFID=5200304&CFTOKEN=42132656

Λυχνάρια

Πετρόπουλος, Μ. *Τα Εργαστήρια των Ρωμαϊκών Λυχναριών της Πάτρας και το Λυχνομαντείο*, 1999

Bailey, D.M. *A Catalogue of the Lamps in the British Museum, I, Greek, Hellenistic and Early Roman Pottery Lamps*, 1975

Bailey, D.M. *A Catalogue of the Lamps in the British Museum, II, Roman Lamps Made in Italy*, 1980

Bailey, D.M. *A Catalogue of the Lamps in the British Museum, III, Roman Provincial Lamps*, 1988

Broneer, O. *Corinth IV, 2: Terracotta Lamps*, 1930

Loeschcke, S. *Lampen aus Vindonissa*, 1919

Perlzweig, J. *Agora VII: Lamps of the Roman Period. First to Seventh Century After Christ*, 1961

KAP 373	Νικόλας Δημάκης	Τυπολογία και εργαστήρια παραγωγής κεραμικής κατά την ελληνιστική και ρωμαϊκή περίοδο (Σ)	10 ECTS
---------	-----------------	---	---------

Περιγραφή

Οι λύχνοι των ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων, αν και προϊόντα μαζικής παραγωγής που συχνότατα άλλαζαν σχήμα, μπορούν σε αντίθεση με τα άλλα

χρηστικά αγγεία να χρονολογηθούν με μεγάλη ακρίβεια. Πέρα όμως από την προφανή τους λειτουργία να φωτίζουν ιδιωτικούς και δημόσιους χώρους, γίνονται συχνά φορείς συμβολικού μηνύματος σε πλαίσια που τους προσδίδουν ανάλογο νόημα. Έτσι, οι ακριβείς ρόλοι που διαδραμάτιζαν στην αρχαιότητα δεν είναι πάντοτε σαφείς, ιδίως κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους, στη διάρκεια των οποίων η πολυμορφία και πολυσημία τους εντείνονται. Λύχνοι αφιερώνονταν σε ναούς, τοποθετούνταν ως κτερίσματα σε τάφους, χρησιμοποιούνταν στην προγονολατρεία σε τελετές επάνω σε τάφους, στη λυχνομαντία, στη μαγεία, σε επικλήσεις όρκων, στην εορτή των ψυχών και αλλού. Στο παρόν σεμινάριο θα μελετηθούν η τυπολογική εξέλιξη, ο διάκοσμος, η εικονογραφία, η σημειολογία αλλά και η οργάνωση της παραγωγής των λύχνων σε εργαστήρια κατά τους ελληνιστικούς και ρωμαϊκούς χρόνους.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

Λύχνοι Ελληνιστικών Χρόνων

Δρούγου, Σ. Ανασκαφή Πέλλας 1957-1962: Οι Πήλινοι Λύχνοι, 1992

Bailey, D.M. A Catalogue of the Lamps in the BM, Vol.1. Greek, Hellenistic, and early Roman pottery lamps, 1975

Broneer, O. Corinth IV, 2: Terracotta Lamps, 1930

Broneer, O. Isthmia III: Terracotta Lamps, 1977

Bruneau, Ph. Délos XXVI: Les Lampes, 1965

Howland, R.H. Agora IV: Greek Lamps and their Survivals, 1958

Scheibler, I. Kerameikos XI: Griechische Lampen, 1976

Λύχνοι Ρωμαϊκών Χρόνων

Πετρόπουλος, Μ. Τα Εργαστήρια των Ρωμαϊκών Λυχναριών της Πάτρας και το Λυχνομαντείο, 1999

Bailey, D.M. A Catalogue of the Lamps in the British Museum, I, Greek, Hellenistic and Early Roman Pottery Lamps, 1975

Bailey, D.M. A Catalogue of the Lamps in the British Museum, II, Roman Lamps Made in Italy, 1980

Bailey, D.M. A Catalogue of the Lamps in the British Museum, III, Roman Provincial Lamps, 1988

Broneer, O. Corinth IV, 2: Terracotta Lamps, 1930

Loeschcke, S. Lampen aus Vindonissa, 1919

Perlzweig, J. Agora VII: Lamps of the Roman Period. First to Seventh Century After Christ, 1961

Θεματικές Προσεγγίσεις

Dimakis, N. Lamps, Symbolism and Ritual in Hellenistic Greece. Στο: Z.

Theodoropoulou Polychroniadis, D. Evely (επιμ.), AEGIS, 165-172. 2015.

Για περισσότερη βιβλιογραφία: www.lychnology.org

KAP 180	Δημήτρης Μποσνάκης	Αρχαιολογία της καθημερινής ζωής (Π)	5 ECTS
---------	--------------------	--------------------------------------	--------

Περιγραφή

Η οικογένεια, η εκπαίδευση, το ημερολόγιο, οι γιορτές και η διασκέδαση, η ενδυμασία, η διατροφή, η δουλεία, και η ταφική τελετουργία αποτελούν μερικά από τα κύρια θέματα των παραδόσεων. Το μάθημα επιχειρεί να αναδείξει ποικίλες όψεις του ιδιωτικού βίου και της καθημερινής ζωής στην αρχαία Ελλάδα, από την οικιακή αρχιτεκτονική μέχρι τις μαγικές πρακτικές, με στόχο την πληρέστερη

κατανόηση της κοινωνίας και των διαφορών της, όπως για παράδειγμα μεταξύ ανδρών και γυναικών, ελευθέρων και σκλάβων. Μεγάλο μέρος των πληροφοριών προέρχεται κυρίως από την γραπτή αττική κεραμική.

Βιβλιογραφία

- Adkins, L. and R.A. *Handbook to Life in Ancient Greece*. New York, 1997.
- Bérard, C., et al., eds. *A City Of Images: Iconography And Society In Ancient Greece*. Princeton, 1989.
- De Ste. Croix, G.E.M. *The Class Struggle In The Ancient Greek World*. Ithaca, 1981.
- Dillon, M., and L. Garland. *Ancient Greece: Social and Historical Documents from Archaic Times to the Death of Socrates (c.800-399 BC)*. Second edition. New York, 2000.
- Dunn, F.M. "The Uses of Time in Fifth Century Athens," *AncW* 29.1 (1998) 37-52.
- Evans, J.A. *Daily life in the Hellenistic Age: from Alexander to Cleopatra*. Revised edition. Norman, 2012.
- Flacelière, R. *Daily Life in Greece at the Time of Pericles*. New York, 1965.
- Garland, R. *The Greek Way of Life*. Ithaca, 1990.
- Garland, R. *Daily Life of the Ancient Greeks*. Westport, 1998
- Gernet, L. *Law and Society in Ancient Greece*. New York, 1979.
- Gregory, T., and A. Podlecki, eds. *Parthenaia: Studies in Athenian Life and Thought in the Classical Age*. Lawrence, 1979.
- Gulick, C.B. *Modern Traits In Old Greek Life*. New York, 1963.
- Herman, G. *Ritualised Friendship And The Greek City*. Cambridge, 1987.
- Hooper, F. *Greek Realities: Life and Thought in Ancient Greece*. Detroit, 1978.
- Humphreys, S.C. *The Family, Women, And Death: Comparative Studies*. London, 1983.
- Jones, N.F. *Rural Athens Under the Democracy*. Philadelphia, 2004.
- Kotapish, D., and R. Webb. *Daily Life in Ancient and Modern Athens*. Minneapolis, 2001.
- Kurke, L. *Coins, Bodies, Games, and Gold: The Politics of Meaning in Archaic Greece*. Princeton, 1999.
- Loomis, W.T. *Wages, Welfare Costs and Inflation in Classical Athens*. Ann Arbor, 1998.
- Matyszak, P. *Ancient Athens on 5 Drachmas a Day*. London, 2008.
- Meritt, B.D. *The Athenian Year*. Berkeley, 1961.
- Migeotte, L. *The Economy of the Greek Cities: From the Archaic Period to the Early Roman Empire*. Berkeley, 2009.
- Mireaux, E. *Daily Life In The Time of Homer*. London, 1959.
- Nichols, R. *Greek Everyday Life*. London, 1978.
- Pfohl, G., ed. *Griechische Inschriften als Zeugnisse des privaten und öffentlichen Lebens*. Munich, 1966.
- Porter, E. *The Greek World*. New York, 1980.
- Rawson, E. *Life in Ancient Greece: Pictures from Pottery*. London, 1973.

- Robinson, C.E. *Everyday Life In Ancient Greece*. Oxford, 1933.
- Rose, H.J. "The Religion of a Greek Household," *Euphrosyne* 1 (1957) 95-116.
- Ross, S. *Ancient Greece: Daily Life*. Lincolnwood [Ill.], 1999.
- Stafford, E.J. *Life, Myth and Art in Ancient Greece*. Los Angeles, 2004.
- Thomson, G.D. *Studies in Ancient Greek Society*. London, 1949-.
- Van Andel, T.H. *Beyond the Acropolis: A Rural Greek Past*. Stanford, 1987.
- Van Hook, L. *Greek Life And Thought: A Portrayal Of Greek Civilization*. New York, 1923.
- Webster, T.B.L. *Athenian Culture And Society*. Berkeley, 1973.
- Webster, T.B.L. *Life in Classical Athens*. London, 1969.
- Whibley, L. *A Companion To Greek Studies*. 4th ed., rev. New York, 1963.
- Wright, F.A. *Greek Social Life*. New York, 1973.

KAP 316	Δημήτρης Μποσνάκης	Λατρεία του Ασκληπιού – Ασκληπιεία και Ίαση (Σ)	10 ECTS
---------	--------------------	---	---------

Περιγραφή

Η καθιέρωση, διάδοση και δημοφιλία της λατρείας του Ασκληπιού στον μεσογειακό χώρο και η διερεύνηση του αρχιτεκτονικού χαρακτήρα και της τυπολογίας των μνημειακών εγκαταστάσεων για την άσκηση της τελετουργίας και της θρησκευτικής θεραπείας αποτελούν τον κύριο στόχο του σεμιναριακού μαθήματος. Με βάση τις φιλολογικές και επιγραφικές μαρτυρίες θα εξεταστούν επίσης ζητήματα άσκησης της ιατρικής επιστήμης, όπως οι ιατρικές «σχολές», ο ρόλος του ιατρού (κινητικότητα και δημόσιος ιατρός) και η κοινωνική θέση του, με έμφαση στην περίπτωση της Κω.

Βιβλιογραφία

- Aleshire, S.B. 1989. *The Athenian Asklepieion: the People, their Dedications, and the Inventories*. Amsterdam: J.C. Gieben.
- Aleshire, S.B. 1991. *Asklepios at Athens: Epigraphic and Prosopographic Essays on the Athenian Healing Cults*. Amsterdam: J.C. Gieben.
- Aston, E. 2004. "Asclepius and the Legacy of Thessaly." *CQ* 54, 18-32.
- Berger, E. 1970. *Das Basler Arztrelief. Studien zum griechischen Grab- und Votivrelief um 500 v. Chr. und zur vorhippokratischen Medizin*. Basel: Archäologischer Verlag in Basel AG.
- Burkert, Walter, trans. John Raffan. *Greek Religion*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1985. (originally 1977) .
- Clinton, K. 1994. "The Epidauria and the Arrival of Asclepius in Athens." In *Ancient Greek Cult Practice from the Epigraphical Evidence, Proceedings of the Second International Seminar on Ancient Greek Cult, Athens, 1991*, edited by R. Hagg, 17-34. *SkrAth* 8°, 13. Stockholm: Svenska Institutet i Athen, distribution Paul Astroms Forlag,
- Cole, S.G. 1988. "The Uses of Water in Greek Sanctuaries." In *Early Greek Cult Practice, Proceedings of the Fifth International Symposium at the Swedish Institute at Athens, 26-29 June 1986*, edited by R. Hagg, N. Marinatos, & G.C. Nordquist, 160-5. *SkrAth* 4°, 38. Stockholm: Svenska Institutet i Athen, distribution Paul Astroms Forlag.

- Croissant, F. 1986. "Epione." *LIMC* 3: 807-9.
- Croissant, F. 1990. "Hygieia." *LIMC* 5: 554-72.
- Edelstein, Emma J. and Ludwig Edelstein. *Asclepius: Collection and Interpretation of the Testimonies, Volume II*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1945. (1998).
- Gantz, Timothy. *Early Greek Myth: A Guide to Literary and Artistic Sources, Volume 1*. Johns Hopkins University Press, 1993.
- Garland, Robert. *Introducing New Gods: The Politics of Athenian Religion*. London: Gerald Duckworth and Co., Ltd, 1992.
- Hausmann, U. 1948. *Kunst und Heilium. Untersuchungen zu den griechischen Asklepios-reliefs*. Potsdam: Eduard Stichnote.
- Holtzmann, B. 1984. "Asklepios." *LIMC* 2: 863-97.
- Kerenyi, C. *Asklepios: Archetypal Image of the Physician's Existence*. London: Thames and Hudson, 1959.
- Krug, A. 1985. *Heilkunst und Heilkult. Medizin in der Antike*. Beck's Archaologische Bibliothek. Munich: C.H. Beck.
- Kutsch, F. 1913. *Attische Heilgotter und Heilheroen*. Religionsgeschichtliche Versuche und Vorarbeiten 12:3. Gie.en: Alfred Topelmann.
- Lawton, C. 1999 "Votive Reliefs and Popular Religion in the Athenian Agora: The Case of Asklepios and Hygieia." In *Classical Archaeology towards the Third Millennium: Reflections and Perspectives: Proceedings of the XVth International Congress of Classical Archaeology, Amsterdam, July 12-17, 1998*, edited by R.F. Docter & E.M. Moormann, 232-4. Allard Pierson Series, Studies in Ancient Civilization 12. Amsterdam: Allard Pierson Museum.
- Leventi, I. 2003. *Hygieia in Classical Greek Art*. Archaïognosia, Suppl. 2. Athens: University of Athens, Faculty of Philosophy, distribution Kardamitsa Editions.
- JOHN MA, The Inventory *SE G XXVI 139*, and the Athenian Asklepieion *Medicina e società nel mondo antico* (ed. Arnaldo Marcone), 2006.
- Martin, R. & H. Metzger. 1949. "Recherches d'architecture et de topographie a l'Asclepieion d'Athenes." *BCH* 73: 316-50.
- Maria Elena Gorrini et Milena Melfi, L'archéologie des cultes guérisseurs *Quelques observations*, *Kernos* 15 (2002), 247-265.
- Melfi, M. 2003. "I santuari di Asclepio in Grecia." Ph.D. diss.: University of Messina.
- Melfi, M. 2007. *I santuari di Asclepio in Grecia. I*. *StArch* 157. Roma: L'Erma di Bretschneider.
- Milena Melfi, *Lost Sculptures from the Asklepieion of Lebena*, *Creta antica* 10/11, 2009, 607-617.
- M. Melfi, *Rebuilding the myth of Asklepios at the sanctuary of Epidauros in the Roman period*, 329-340. in: *ROMAN PELOPONNESE III*.
- Milena Melfi, *Ritual Spaces and Performances in the Asklepieia of Roman Greece*, *BSA* 105, 2010, 317-338.
- M. Melfi, *Butrinto: da santuario di Asclepio a centro federale, I processi formativi ed evolutivi della città in area adriatica* (2012), (A cura di G. de Marinis, G.M. Fabrini, G. Paci, R. Perna, M. Silvestrini), *BAR International Series* 2419, 2012. [Milena Melfi, *The Sanctuary of Asclepius (at Butrint)*, 17-32].
- Sofoklis Alevridis and Milena Melfi, *New Archaeological and Topographical Observations on the Sanctuary of Asklepios in Alipheira (Arcadia)*,

- Mikalson, Jon D. *Athenian Popular Religion*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 1983.
- Parke, H. W. *Festivals of the Athenians*. London: Thames and Hudson, 1977.
- Parker, Robert. *Athenian Religion: A History*. Oxford: Clarendon Press, 1996.
- Parker, Robert. *Miasma: Pollution and Purification in Early Greek Religion*. Oxford: Clarendon Press, 1983.
- Price, Simon. *Religions of the Ancient Greeks*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999.
- Riethmuller, J.W. 1996. "Die Tholos und das Ei. Zur Deutung der Thymele von Epidauros." *Nikephoros* 9, 71-109.
- Riethmuller, J.W. 1999. "Bothros and Tetrastyle: The Heroon of Asclepius at Athens." In *Ancient Greek Hero Cult, Proceedings of the Fifth International Classical Archaeology and Ancient History*, edited by R. Hagg, 123-43. *SkrAth* 8°, 16. Stockholm: Svenska Institutet i Athen, distribution Paul Astroms Forlag.
- Riethmuller, J. 2005. *Asklepios: Heiligtümer und Kulte*. Studien zu antiken Heiligtümern. 2 vols. Heidelberg: Archäologie und Geschichte.
- Sobel, H. 1990. *Hygieia: Die Göttin der Gesundheit*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- Van Straten, Folkert. "Votives and Votaries in Greek Sanctuaries," in Richard Buxton (ed), *Oxford Readings in Greek Religion*. Oxford: Oxford University Press, 2000.
- Verbanck-Pierard, A. 2000. "Les Heros guerisseurs: des dieux comme les autres! A propos des cultes medicaux dans l'Attique classique." In *Heros et Heroines dans les mythes et les cultes grecs*, edited by V. Pirenne-Delforge & E. Suarez de la Torre, 281-332. *Kernos Suppl.* 10. Liege: Centre Internationale d'Etude de la Religion Grecque Antique.
- Vikela, E. 2006. "Healer Gods and Healing Sanctuaries in Attica. Similarities and Differences." *ARC* 8: 41-61
- Wickkiser, B.L. 2003. "The Appeal of Asklepios and the Politics of Healing in the Greco-Roman World." Ph.D. diss., University of Texas at Austin.
- Wickkiser, B.L. 2006. "Chronicles of Chronic Cases and Tools of the Trade at Asklepieia." *ARG* 8: 25-40.
- Wickkiser, B.L. 2008. *Asklepios, Medicine, and the Politics of Healing in Fifth-Century Greece: Between Craft and Cult*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Aspects of Ancient Greek Cult. Context, ritual, iconography (ed. Jesper Tae Jensen, George Hinge, Peter Schultz, Bronwen Wickkiser), 2009.

Βυζαντινή Αρχαιολογία (BAP)

BAP 461	Κωνσταντίνος Ρούσσο	Αρχαιολογία του βυζαντινού Τοπίου (Π)	5 ECTS
---------	---------------------	---------------------------------------	--------

Περιγραφή

Η αρχαιολογία του τοπίου αποτελεί ένα διακριτό πεδίο της αρχαιολογικής επιστήμης, το οποίο έχει ως αντικείμενο μελέτης την αλληλεπίδραση ανάμεσα στο φυσικό περιβάλλον και την ανθρώπινη δράση. Πρόκειται για ένα δυναμικά εξελισσόμενο κλάδο, ο οποίος διαμορφώθηκε μέσα από την ανάγκη να συνδεθεί η αρχαιολογία του πεδίου με την ιστορία του τοπίου αποσκοπώντας στην καλύτερη κατανόηση των κοινωνιών του παρελθόντος. Την τελευταία δεκαετία ο ευρύτερος

τομέας της βυζαντινής αρχαιολογίας παρακολουθεί και αξιοποιεί όλο και περισσότερο τις ποικίλες μεθοδολογικές προσεγγίσεις, τα ερμηνευτικά εργαλεία και τις τεχνολογίες αιχμής που προσφέρει η αρχαιολογία του τοπίου, συμβάλλοντας αποφασιστικά στην περαιτέρω ανάπτυξη της αρχαιολογικής επιστήμης. Το βυζαντινό τοπίο προσεγγίζεται ως ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο πολιτιστικό προϊόν της σχέσης ανθρώπου-περιβάλλοντος. Η νέα αυτή τάση σε συνδυασμό με τις μελέτες τέχνης και αρχιτεκτονικής διευρύνουν σημαντικά τους ορίζοντες της βυζαντινής αρχαιολογίας καθιστώντας την ένα σύγχρονο και ενδιαφέρον πεδίο έρευνας με μεγάλες δυνατότητες μελλοντικής εξέλιξης.

Σε αυτό το πλαίσιο, η παράδοση έχει ως αντικείμενο, σε πρώτο επίπεδο, να παρουσιάσει το θεωρητικό και μεθοδολογικό υπόβαθρο πάνω στο οποίο στηρίχθηκε και εξελίχθηκε η αρχαιολογία του τοπίου. Σε δεύτερο επίπεδο επιχειρεί να αναδείξει τη σημασία της ενσωμάτωσης των μεθοδολογικών και ερμηνευτικών εργαλείων που προσφέρει η αρχαιολογία του τοπίου στον τομέα της βυζαντινής αρχαιολογίας. Για να διερευνηθεί το πολιτισμικά μεταβαλλόμενο βυζαντινό τοπίο ιδιαίτερο βάρος θα δοθεί στα αποτελέσματα των ερευνών επιφανείας, οι οποίες αποτέλεσαν το βασικό εργαλείο της αρχαιολογίας του τοπίου. Ζητήματα, όπως η ανασύνθεση των οικιστικών δικτύων, η μελέτη της χρήσης γης, η εξέταση της πολιτισμικής ταυτότητας και των κοινωνικών ιεραρχιών, μπορεί να προσφέρει στους βυζαντινούς αρχαιολόγους πληροφορίες που συχνά απουσιάζουν εντελώς ή καλύπτονται μερικώς από τις γραπτές πηγές. Κομβικής σημασίας στο πλαίσιο της παράδοσης αποτελεί η αρχαιολογία του νησιωτικού τοπίου και, ως εκ τούτου, θα παρουσιαστούν χαρακτηριστικά παραδείγματα μελέτης του βυζαντινού τοπίου από την Κρήτη, τα νησιά του Αιγαίου και την Κύπρο. Στον διαδικτυακό τόπο του μαθήματος θα αναρτώνται στοιχεία σχετικά με την οργάνωση του μαθήματος, τη βιβλιογραφία, και το υλικό για μελέτη.

Ενδεικτική βιβλιογραφία παράδοσης

- Βαβουρανάκης Γ., «Τοπίο και αρχαιολογία στην Ελλάδα: σημειώσεις για μια παρεξηγημένη σχέση», στο *Διαχρονία. Πόλη και Υπαιθρος στη Μεσόγειο*, Αθήνα 2012.
- Δουκέλης Π. (επιμ.), *Το Ελληνικό Τοπίο. Μελέτες Ιστορικής Γεωγραφίας και Πρόσληψης του Τοπίου*, Αθήνα 2005.
- Aston M. & Rowley T., *Landscape Archaeology: An Introduction to Fieldwork Techniques on Post-Roman Landscapes*, Newton Abbot 1974.
- Athanassopoulos E. & Wandsnider L. (επιμ.), *Mediterranean Archaeological Landscapes: Current Issues*, Philadelphia 2004.
- Bintliff J.L., «Reconstructing the Byzantine countryside: New approaches from Landscape Archaeology», στο K. Belke, F. Hild, J. Koder & P. Soustal (επιμ.), *Byzanz als Raum. Zu Methoden und Inhalten der Historischen Geographie des Ostlichen Mittelmeerraumes*, Βιέννη 2000, 37-63.
- Bintliff J. L., «The contribution of regional surface survey to Byzantine landscape history in Greece», στο J. Poblome (επιμ.), *Exempli Gratia. Sagalassos, Marc Waelkens and Interdisciplinary Archaeology*, Leuven 2013, 127-139.
- Cherry J.F., Davis J.L. & Mantzourani E. (επιμ.), *Landscape archaeology as long term history: Northern Keos in the Cycladic Islands from Earliest Settlement until Modern Times*, Los Angeles 1991.
- Crow J., Turner S. & Vionis A., «Characterizing the Historic Landscapes of Naxos», *Journal of Mediterranean Archaeology* 24.1 (2011), 111-137.

- Johnson M., *Αρχαιολογική Θεωρία. Μια εισαγωγή*, Ηράκλειο 2018.

BAP 377	Κωνσταντίνος Ρούσσος	Αρχαιολογία του θαλάσσιου εμπορίου κατά τους βυζαντινούς αιώνες (Σ)	10 ECTS
---------	----------------------	---	---------

Περιγραφή

Η θαλάσσια επικοινωνία διαδραμάτισε ρόλο κομβικής σημασίας για τις νησιωτικές και παράκτιες ηπειρωτικές κοινωνίες του παρελθόντος. Οι ναυτικοί δρόμοι και το εμπόριο διαμόρφωσαν οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές διασυνδέσεις που επηρέασαν όλες τις εμπλεκόμενες περιοχές. Το Αιγαίο πέλαγος συνδέει τη Μεσόγειο και τη Μαύρη Θάλασσα και, ως εκ τούτου, αποτέλεσε εξέχον τμήμα των θαλάσσιων εμπορικών δικτύων κατά τους βυζαντινούς αιώνες. Τα πολυάριθμα νησιά και οι παράκτιες ηπειρωτικές περιοχές λειτουργούσαν ποικιλοτρόπως στο ευρύτερο πλαίσιο του βυζαντινού εμπορίου. Ωστόσο, κατά τους αιώνες της εξεταζόμενης περιόδου, ο τρόπος διεξαγωγής και ο χαρακτήρας του εμπορίου διαφοροποιείται, αντανακλώντας ευρύτερες αλλαγές σε οικονομικό, πολιτικό, κοινωνικό και πολιτισμικό επίπεδο.

Το σεμινάριο διερευνά ποικίλες πτυχές του εμπορίου κατά τις διαφορετικές περιόδους της βυζαντινής αυτοκρατορίας μέσα από τη μελέτη των σχετικών αρχαιολογικών καταλοίπων. Απώτερος σκοπός είναι, εξετάζοντας επιμέρους θέματα όπως οι εμπορικοί αμφορείς και άλλα εμπορεύσιμα είδη (μετάλλια αντικείμενα, εισηγμένα αρχιτεκτονικά μέλη κ.α.), η νομισματική κυκλοφορία, οι θαλάσσιοι δρόμοι, οι λιμενικές εγκαταστάσεις και άλλα έργα υποδομής (αποθήκες κ.α.), τα ναυάγια, οι σφραγίδες, η εκμετάλλευση της αγροτικής υπαίθρου, ο ρόλος των αστικών κέντρων κ.α., οι φοιτητές να εξοικειωθούν με το χαρακτήρα και τις μεταβολές στο εμπόριο κατά τη διάρκεια των βυζαντινών αιώνων. Όσον αφορά τα χρονολογικά όρια, το σεμινάριο κινείται μεταξύ του 4ου, ίδρυση της Κωνσταντινούπολης, και του 12ου αιώνα, πριν από την έναρξη της λατινικής κυριαρχίας σε πολλές περιοχές του Αιγαίου.

Ενδεικτική βιβλιογραφία σεμιναρίου

- Mango M. (επιμ.), *Byzantine Trade 4th–12th centuries. The Archaeology of Local, Regional and International Exchange. Papers of the Thirty-eight Spring Symposium of Byzantine Studies, St. John's College, University of Oxford, March 2004*, Οξφόρδη 2009.
- C. Morrisson (επιμ.), *Trade and Markets in Byzantium*, Washington 2012.
- Jacoby D., «Byzantine Maritime Trade, 1025-1118», *Travaux et Mémoires* 21/2 (2017), 627-648.

BAP 101	Χριστίνα Τσιγωνάκη	Εισαγωγή στην πρωτοβυζαντινή αρχαιολογία (Π)	5 ECTS
---------	--------------------	--	--------

Περιγραφή

Σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή των φοιτητριών και των φοιτητών στην πρωτοβυζαντινή αρχαιολογία, έναν κλάδο της βυζαντινής αρχαιολογίας που αναπτύσσεται δυναμικά τις τελευταίες δεκαετίες.

Η γένεση και η διαμόρφωση του γνωστικού αντικείμενου, η μεθοδολογία, η τεχνική της έρευνας και η σύνθεση της αρχαιολογικής πληροφορίας θα αποτελέσουν το αντικείμενο του πρώτου κύκλου των παραδόσεων.

Στον δεύτερο κύκλο θα εξεταστούν θέματα που απασχολούν τη σύγχρονη έρευνα και αναδεικνύουν όψεις του υλικού πολιτισμού της ανατολικής Μεσογείου από τον 4ο έως και τον 7ο αιώνα:

- οι πόλεις και τα χωριά
- οι οχυρώσεις
- η κατοικία
- τα νεκροταφεία
- τα θρησκευτικά κτήρια και η διακόσμησή τους
- η κεραμική και η μεταλλοτεχνία

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία

- Γιαγκάκη Αναστασία, Πανοπούλου Αγγελική (επιμ.), *Το Βυζάντιο χωρίς λάμψη: τα ταπεινά αντικείμενα και η χρήση τους στον καθημερινό βίο των Βυζαντινών*, Αθήνα: Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, 2018.
- Γκράτζιου Όλγα, Λαζαρίδου Αναστασία (επιμ.), *Από τη χριστιανική συλλογή στο Βυζαντινό Μουσείο (1884-1930): κατάλογος έκθεσης Αθήνα, Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, 29 Μαρτίου 2002-7 Ιανουαρίου 2003*, Αθήνα : Τ.Α.Π.Α., 2006.
- Γούναρης, Γεώργιος Γ., *Εισαγωγή στην παλαιοχριστιανική αρχαιολογία*, τόμ. Α και Β, Θεσσαλονίκη : Univestity Studio Press, 2007.
- Krautheimer Richard, *Παλαιοχριστιανική και Βυζαντινή αρχιτεκτονική*, ΜΙΕΤ Αθήνα 1991.
- Πετρίδης Πλάτων Ι., *Πρωτοβυζαντινή κεραμική του ελλαδικού χώρου*, Αθήνα : Gutenberg, 2013.
- Σαρηγιάννης Γεώργιος Μ., *Η βυζαντινή πόλη: πόλη και πολεοδομία στο Βυζάντιο*, Αθήνα : Ηρόδοτος, 2018.
- James Liz, *Εγχειρίδιο βυζαντινών σπουδών: 27 μελέτες*, Αθήνα: Παπαδήμας, 2014.
- Weitzmann Kurt, *Age of Spirituality: Late Antique and Early Christian Art, Third to Seventh Century: Catalogue of the Exhibition at the Metropolitan Museum of Art, New York 1979.*

BAP 554	Βίκυ Φωσκόλου	Υστεροβυζαντινή τέχνη (1204 -1453): Παράδοση και ανανέωση (Π)	5 ECTS
---------	---------------	--	--------

Περιγραφή

Η τέχνη της υστεροβυζαντινής περιόδου (1204-1453) διακρίνεται για τις έντονες αντιθέσεις και τον πολύπλευρο χαρακτήρα της. Ενδεικτικό παράδειγμα της πολυμορφίας που χαρακτηρίζει την καλλιτεχνική δημιουργία της εποχής αποτελούν οι διαφορές που χωρίζουν την τέχνη των λατινοκρατούμενων περιοχών του νότιου ελλαδικού χώρου από αυτή των καλλιτεχνικών κέντρων της Κωνσταντινούπολης και της Θεσσαλονίκης. Συγχρόνως, οι πληροφορίες που προσφέρουν οι πηγές και τα ίδια τα μνημεία για τις συνθήκες δημιουργίας τους, τους χορηγούς και το κοινό στο οποίο απευθύνονταν μας δίνουν τη δυνατότητα να προσεγγίσουμε από διαφορετικές οπτικές την καλλιτεχνική δημιουργία της περιόδου.

Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση με τις βασικές εκφάνσεις της τέχνης και του υλικού πολιτισμού της ύστερης βυζαντινής εποχής (1204-1453). Θα εξεταστούν οι βασικές κατηγορίες και χαρακτηριστικά παραδείγματα μνημείων εκκλησιαστικής και κοσμικής αρχιτεκτονικής, έργων μνημειακής ζωγραφικής (ψηφιδωτά και τοιχογραφίες), εικονογραφημένων χειρογράφων και εικόνων. Σε κάθε μάθημα θα δίνονται το σχεδιάγραμμα με τα περιεχόμενα, ενδεικτική βιβλιογραφία και

εποπτικό υλικό, όπως επίσης και σχετικές μελέτες (άρθρα ή κεφάλαια από βιβλία και συλλογικούς τόμους), τα οποία θα αναρτηθούν και στην ηλεκτρονική σελίδα της παράδοσης στο e-learn.

Γενική βιβλιογραφία

- Αχειμάστου–Ποταμιάνου Μ., *Ελληνική Τέχνη. Βυζαντινές τοιχογραφίες*, Αθήνα (Εκδοτική Αθηνών) 1994.
- Βοκοτόπουλος Π. Λ., *Ελληνική Τέχνη. Βυζαντινές εικόνες*, Αθήνα (Εκδοτική Αθηνών) 1995.
- Βοκοτόπουλος Π. Λ. (επιστ. επιμ.) *Η Βυζαντινή τέχνη μετά την Τέταρτη Σταυροφορία. Διεθνές Συνεδριο, Ακαδημία Αθηνών 9-12 Μαρτίου 2004*, Αθήνα 2007.
- Γαλάβαρης Γ., *Ελληνική Τέχνη. Ζωγραφική βυζαντινών χειρογράφων*, Αθήνα (Εκδοτική Αθηνών) 1995.
- Krautheimer R., *Παλαιοχριστιανική και βυζαντινή αρχιτεκτονική*, Αθήνα (ΜΙΕΤ) 1991, κεφ. ΙΘ': Υστεροβυζαντινή Αρχιτεκτονική, σ. 511-552.
- Καλοπίση – Βέρτη Σ., 'Η μνημειακή ζωγραφική της υστεροβυζαντινής περιόδου', στο Τ. Λουγγής (επ. επιμ.), *Βυζάντιο. Ιστορία και Πολιτισμός*, τόμ. Γ', Αθήνα 2016, σελ. 191-283, 548-560.
- Λόουντεν Τζ., *Πρώιμη Χριστιανική και Βυζαντινή Τέχνη*, Αθήνα (Εκδ. Καστανιώτη) 1999, (μτφρ. από τα αγγλικά Μ. Αγγελίδου), σελ. 349-424.
- Μπούρας Χ., *Ιστορία της Αρχιτεκτονικής*, τόμ. Β': Αρχιτεκτονική στο Βυζάντιο, το Ισλάμ και τη Δυτική Ευρώπη κατά το Μεσαίωνα, Αθήνα (Εκδοτικός Οίκος Μέλισσα) 1994, κεφ. XV: Η αρχιτεκτονική στο Βυζάντιο κατά την τελευταία περίοδο (1204-1453), σ. 396-441.
- Μπούρας Χ., *Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή Αρχιτεκτονική*, Αθήνα (εκδ. Μέλισσα) 2001, σελ. 193 -234.
- Ν. Πανσελήνου, *Βυζαντινή ζωγραφική. Η βυζαντινή κοινωνία και οι εικόνες της*, Αθήνα 2002, σελ. 211-279.
- Rodley L., *Εισαγωγή στη βυζαντινή τέχνη και αρχιτεκτονική*, Αθήνα (εκδ. Καρδαμίτσα) 2010 (μετ. Μ. Βέικου), σελ. 287-378.
- Χατζηδάκη Ν., *Ελληνική Τέχνη. Βυζαντινά ψηφιδωτά*, Αθήνα (Εκδοτική Αθηνών) 1995.

BAP 339	Βίκυ Φωσκόλου	Μυστράς: Η υστεροβυζαντινή πόλη και τα μνημεία της (Σ)	10 ECTS
---------	---------------	--	---------

Περιγραφή

Η υστεροβυζαντινή πόλη του Μυστρά, ένα από τα πληρέστερα σωζόμενα οικιστικά σύνολα της περιόδου, αποτελεί το αντικείμενο του σεμιναρίου. Αρχικά θα εξετάσουμε το Μυστρά ως παράδειγμα πόλης αυτή της εποχής με όλα τα πολεοδομικά χαρακτηριστικά του, δηλ. την οχύρωση, τις κατοικίες, τα διοικητικά κτήρια, τους ναούς και τα μοναστήρια, το σύστημα ύδρευσης κ.λπ. Θα μελετήσουμε επίσης σε ξεχωριστές ενότητες κάποια από τα σημαντικότερα μνημεία της πόλης, όπως τη Μητρόπολη, τη Μονή της Οδηγήτριας, την Παναγία Περίβλεπτο και το μοναστήρι της Παντάνασσας, μνημεία που τόσο αρχιτεκτονικά όσο και λόγω του γραπτού τους διακόσμου αποτελούν έργα κλειδιά για την μελέτη και κατανόηση της τέχνης της εποχής. Τέλος, θα θίξουμε γενικότερα θέματα, όπως οι κτητορικές επιγραφές & τα πορτραίτα των χορηγών των ναών, μέσω των οποίων

δίνεται η δυνατότητα να συνδεθεί η καλλιτεχνική παραγωγή της πόλης με τους δημιουργούς και τους αποδέκτες της.

Η συμμετοχή στο σεμινάριο αξιολογείται με βάση μικρές εργασίες που οι φοιτητές-τριες παρουσιάζουν γραπτά ή προφορικά τις πρώτες 4 εβδομάδες των μαθημάτων και από μία μεγαλύτερη εργασία που θα παρουσιάσουν προφορικά και στη συνέχεια θα καταθέσουν σε γραπτή μορφή. Για τη συμμετοχή στο σεμινάριο απαραίτητη είναι η δυνατότητα κατανόησης ξενόγλωσσης βιβλιογραφίας (κυρίως αγγλικά) και επιτυχής παρακολούθηση δύο παραδόσεων ΒΑΡ.

Σε όσους ενδιαφέρονται να παρακολουθήσουν το σεμινάριο προτείνεται καταρχάς να συμβουλευτούν τους παρακάτω τίτλους, όπου θα βρουν συγκεντρωμένη όλη την παλαιότερη σχετική βιβλιογραφία.

- *Η Πολιτεία του Μυστρά, Ώρες Βυζαντίου. Έργα και ημέρες στο Βυζάντιο. Κατάλογος έκθεσης Μυστράς Αύγουστος 2001- Ιανουάριος 2002*, Υπουργείο Πολιτισμού – Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων- 5^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, Αθήνα 2001.
- Σ. Σίνος (επ. επιμ.), *Τα μνημεία του Μυστρά. Το έργο της Επιτροπής Αναστήλωσης Μνημείων Μυστρά*, Αθήνα 2009.
- S. Kalopissi – Verti, «Mistra. A Fortified Late Byzantine Settlement», στο J. Albani, E. Chalkia (επιστ. επιμ.), *Heaven and Earth. Cities and Countryside in Byzantine Greece*, κατάλογος έκθεσης Αθήνα 2013, σελ. 224-239.

Ιστορία Τέχνης της Δύσης (ΙΤΔ)

ΙΤΔ 126	Παναγιώτης Ιωάννου	Leonardo da Vinci: 1519-2019 (Π)	5 ECTS
---------	--------------------	----------------------------------	--------

Περιγραφή

Αντικείμενο της παράδοσης αποτελεί το πολυεπίπεδο έργο του Λεονάρντο ντα Βίντσι στις εικαστικές τέχνες· συνάμα, εξετάζεται η κριτική υποδοχή του έργου αυτού και της προσωπικότητας του Λεονάρντο κατά τη διάρκεια των πέντε αιώνων από τον θάνατό του, με άλλα λόγια η ιστοριογραφία των λεοναρδικών σπουδών. Οι ενότητες της παράδοσης:

- Βιογραφικά, οι πόλεις και τα πρόσωπα. Η αναγέννηση στη Φλωρεντία. Η μαθητεία και τα πρώτα έργα του Λεονάρντο.
- Έργα στο Μιλάνο (1482-1499) και στη Φλωρεντία (1500-1508).
- Μιλάνο, Ρώμη, Γαλλία: 1508-1519. Ο θάνατος του Λεονάρντο.
- Τάξη και χάος: τα γραπτά του Λεονάρντο και η θεωρητική του σκέψη.
- Οι πρώτες βιογραφίες του Ντα Βίντσι (16^{ος} αιώνας).
- Οι λεοναρδικές σπουδές κατά τον 17^ο αιώνα: οι πρώτες εκδόσεις και μεταφράσεις των γραπτών σημειώσεων του Ντα Βίντσι.
- Οι «εικόνες» του Λεονάρντο κατά τον 18^ο αιώνα. Οι πρώτες «επιστημονικές» προσεγγίσεις στο έργο του στο περιβάλλον του Διαφωτισμού.
- 19^{ος} αιώνας: η κατασκευή του ιστορικού και το μυθικού προσώπου του Λεονάρντο.
- Η κλοπή της Μόνα Λίζα και η απογείωση του μύθου του Ντα Βίντσι.
- Τα έργα του Ντα Βίντσι σε συλλογές, μουσεία και εκθέσεις.
- Ο Ντα Βίντσι και οι λεοναρδικές σπουδές σήμερα.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Leonardo da Vinci, 1452-1519 : the design of the world, επιμ. Pietro C. Marani / Maria Teresa Fiorio, Μιλάνο, Skira, 2015 [στο ράφι της παράδοσης: N6923.L33 A4 2015]

Illuminating Leonardo : a festschrift for Carlo Pedretti celebrating his 70 years of scholarship (1944-2014), επιμ. Constance Moffatt / Sara Tagliagamba, Λέιντεν-Βοστώνη, Brill, 2015 [N6923.L33 I45 2015]

The lives of Leonardo, επιμ. Thomas Frangenberg / Rodney Palmer, Τορίνο, The Warburg Institute, 2013 [N6923.L33 L58 2013]

Pietro C. Marani, *Leonardiana : studi e saggi su Leonardo da Vinci*, Μιλάνο, Skira, 2010 [N6923.L33 M357 2010]

Re-reading Leonardo : the Treatise on painting across Europe, 1550-1900, επιμ. Claire Farago, Farnham, Ashgate, 2009 [ND1130.L43 R47 2009]

Frank Zollner, *Λεονάρντο ντα Βίντσι, 1452-1519 : ζωγραφικά άπαντα, πίνακες και σχέδια*, μετάφραση Αντώνης Δελούκας, Αντιγόνη Γαλανού, Αθήνα, Taschen/Γνώση, 2007 [ND623.L5 Z6516 2007]

Νικόλ Τσάρλς, *Leonardo da Vinci: πησίες του μυαλού*, μετάφραση Γιάννης Καστανάρας, Πάνος Τομαράς, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2005 [N6923.L33 N52 2006]

Leonardo's notebooks, επιμ. Η. Anna Suh, Νέα Υόρκη, Black Dog & Leventhal, 2005 [N6923.L33 A35 2005]

Robert Zwijnenberg, *The writings and drawings of Leonardo da Vinci : order and chaos in early modern thought*, μετάφραση Caroline A. van Eck, Νέα Υόρκη, Cambridge University Press, 1999 [N6923.L33 Z96 1999]

ITΔ 343	Παναγιώτης Ιωάννου	Η αρχαία τέχνη στην Αναγέννηση (Σ)	10 ECTS
---------	--------------------	------------------------------------	---------

Περιγραφή

Σκοπός του σεμιναρίου είναι κατά κύριο λόγο η εξέταση των εξής κυρίων ζητημάτων: Ποιά έργα τέχνης της αρχαιότητας ήταν γνωστά κατά την περίοδο της Αναγέννησης; Ποια η επίδραση που άσκησαν στο έργο των θεωρητικών περί τέχνης συγγραφέων και στην ίδια την καλλιτεχνική παραγωγή; Οι φοιτητές-ήτριες που θα πάρουν μέρος στο σεμινάριο αναλαμβάνουν αρχικά να παρουσιάσουν σύντομες εργασίες σε εβδομαδιαία βάση. Στη συνέχεια, αναπτύσσουν ένα ευρύτερο θέμα προφορικά και μετά το πέρας του σεμιναρίου παραδίδουν γραπτή μορφή της εργασίας τους.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Aby Warburg, *The renewal of pagan antiquity : contributions to the cultural history of the European Renaissance*, εισαγωγή Kurt W. Forster, μετάφραση David Britt, Λος Άντζελες, Getty Research Institute for the History of Art and the Humanities, 1999.

Roberto Weiss, *The Renaissance discovery of classical antiquity*, Οξφόρδη, B. Blackwell, 1973.

Manfred Landfester (επιμ.), *The reception of Antiquity in Renaissance humanism*, Λέιντεν-Βοστώνη, Brill, 2017.

Phyllis Pray Bober / Ruth Rubinstein, *Renaissance artists & antique sculpture : a handbook of sources*, Λονδίνο, Oxford University Press, 1986. (2η έκδοση: 2010)

F. Haskell / N. Penny, *Taste and the Antique: The Lure of Classical Sculpture, 1500–1900*, Λονδίνο, Yale University Press, 1981.

Έρβιν Πανόφσκι, *Μελέτες εικονολογίας. Ουμανιστικά θέματα στην τέχνη της Αναγέννησης*, μετάφραση Ανδρέας Παππάς, Αθήνα, Νεφέλη, 1991.

ITΔ 153	Τιτίνα Κορνέζου	Το έργο του Ρέμπραντ (1606-1669) (Π)	5 ECTS
---------	-----------------	---	--------

Περιγραφή

Η παράδοση εστιάζει στο ζωγραφικό και χαρακτηριστικό έργο του Ρέμπραντ φαν Ράυν στο πλαίσιο της ολλανδικής αστικής και προτεσταντικής κοινωνίας του 17^{ου} αιώνα.

Οι κύριοι θεματικοί άξονες είναι:

- Πηγές, βιογραφικά, πρόσληψη του βίου και του έργου του
- Η μαθητεία στο Λέυντεν
- Ο Ρέμπραντ στο Άμστερνταμ
- Ο Ρέμπραντ ως προσωπογράφος
- Οι παραγγελιοδότες
- Το εργαστήριο του ζωγράφου
- Ιστορική ζωγραφική: θέματα από τη Βίβλο και τη μυθολογία
- Αυτοπροσωπογραφίες
- Το χαρακτηριστικό έργο του Ρέμπραντ: τεχνικές, θέματα, διακίνηση

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- D. Bomford, C. Brown, A. Roy, *Art in the making: Rembrandt*, κατάλογος έκθεσης, Λονδίνο, National Gallery, 1991

- M. Bal, *Reading Rembrandt: beyond the word-image opposition*, Κέμπριτζ-Νέα Υόρκη, Cambridge University Press, 1991.

- C. Brown, *Rembrandt: the Master and his Workshop*, κατάλογος έκθεσης, Νιού Χέιβεν - Λονδίνο, Yale University Press and National Gallery, π. 1991
 - K. Clark, *An introduction to Rembrandt*, Νέα Υόρκη, Harper & Row, π. 1978
 - N. Laneyrie-Dagen, *Lire la peinture de Rembrandt*, Παρίσι, Larousse, π. 2006.
 - E. Ornstein - M. H. Van Slooten, *Ρέμπραντ: κατάλογος χαρακτηριστικών του μουσείου Rembrandthuis*, μετάφραση αγγλικής έκδοσης Μάρια Διαμάντη, Αθήνα : Μουσείο Μπενάκη, 2004.
 - J. Rosenberg, *Rembrandt: life and work*, [α' εκδ. 1948], Οξφόρδη, Phaidon, 1964
 - C. White, *Rembrandt*, Λονδίνο, Thames and Hudson, 1984 [ανατ. 1999]
- * Θα προσφέρεται συμπληρωματική βιβλιογραφία ανάλογα με τις υπό εξέταση θεματικές.

Εργαστηριακά μαθήματα

EM002	Αριάδνη Γκαζή	Διαδίκτυο & ανθρωπιστικές επιστήμες: Ιστορία μέσου-Κατηγορίες ιστοσελίδων - Μέθοδοι αξιολόγησης - Διαδικτυακά ερευνητικά εργαλεία
-------	---------------	---

Περιγραφή

Κύκλος εργαστηριακών μαθημάτων που απευθύνεται σε ομάδες προπτυχιακών φοιτητών (μέχρι 20 άτομα) και θα ολοκληρώνεται σε 4 μαθήματα που θα επαναλαμβάνονται 3 φορές κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, ώστε να μπορεί να το παρακολουθεί ένας σχετικά μεγάλος αριθμός φοιτητών συνολικά.

Κάθε ένα από τα 4 μαθήματα διαρκεί 2-2,5 ώρες, παραδίδεται μία φορά την εβδομάδα και αποτελείται από δύο μέρη, το ένα θεωρία και το δεύτερο άσκηση (στο Εργαστήριο Υπολογιστών της Φιλοσοφικής Σχολής).

Παρουσιάζονται οι ακόλουθες ενότητες:

A. Ιστορία του μέσου – Κατηγορίες ιστοσελίδων

B. Μέθοδοι αξιολόγησης και σωστής χρήσης

Γ. Γνωριμία με διαδικτυακά εργαλεία της ιστορικής και αρχαιολογικής έρευνας (σε δύο μέρη).

EM004	Αριάδνη Γκαζή	Χρήση εφαρμογών πληροφορικής και διαδικτυακών εργαλείων για την προετοιμασία εργασιών
-------	---------------	---

Περιγραφή

Το μάθημα έχει ως στόχο να καταρτίσει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες του Τμήματος στη χρήση διαφόρων εφαρμογών πληροφορικής, καθώς και πλατφόρμων/εργαλείων που διατίθενται στο διαδίκτυο με ελεύθερη πρόσβαση, η γνώση και ο σωστός χειρισμός των οποίων κρίνονται ως απαραίτητα στοιχεία για την προετοιμασία των σεμιναριακών και λοιπών εργασιών που εκπονούν κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους στο Τμήμα.

Η διδασκαλία θα ολοκληρώνεται σε ένα κύκλο πέντε παραδόσεων, οι οποίες θα περιλαμβάνουν παρουσίαση και πρακτική εξάσκηση στο εργαστήριο Η/Υ της Φιλοσοφικής Σχολής και θα είναι δομημένες ως εξής:

- πρώτες δύο παραδόσεις: σάρωση-κατέβασμα εικόνων-βίντεο και επεξεργασία τους
- τρίτη έως πέμπτη παράδοση: δημιουργία-επεξεργασία αρχείων pdf – χρήση πλατφόρμων για μεταφορά αρχείων, χρήση διαδικτυακών εφαρμογών βιβλιογραφίας

Ο μέγιστος αριθμός φοιτητών/τριών που θα μπορούν να παρακολουθήσουν το μάθημα είναι περίπου 20, όσες είναι και οι θέσεις εργασίας στο εργαστήριο Η/Υ.

EM001	Αλέξανδρος Μαριδάκης	Βασικές υπολογιστικές εφαρμογές και χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή
-------	----------------------	---

Περιγραφή

3ωρο μάθημα-εργαστήριο για τους πρωτοετείς φοιτητές, σε κύκλους των τεσσάρων εβδομάδων για ομάδες των 30 ατόμων (ώστε να καλύπτεται το σύνολο των φοιτητών του έτους).

EM005	Αλέξανδρος	Αξιοποίηση εφαρμογών και εργαλείων Τ.Π.Ε. για την
-------	------------	---

	Μαριδάκης	ανάπτυξη επιστημονικού και ερευνητικού ψηφιακού περιεχομένου
--	-----------	--

Περιγραφή

2ωρο μάθημα-εργαστήριο σχετικά με την αξιοποίηση εφαρμογών και εργαλείων Τ.Π.Ε. για την ανάπτυξη επιστημονικού και ερευνητικού ψηφιακού περιεχομένου. Απευθύνεται σε φοιτητές που έχουν βασική γνώση δεξιοτήτων Τ.Π.Ε., αλλά και ενδιαφέρον για τις νέες τεχνολογίες, για ομάδες μέχρι 25 ατόμων.

Σήμερα κυριαρχεί η αντίληψη ότι οι φοιτητές στο πλαίσιο των σπουδών τους πρέπει να έχουν δεξιότητες δημιουργίας ψηφιακού περιεχομένου και όχι να είναι απλοί χρήστες του περιεχομένου αυτού. Στο Τμήμα μας οι φοιτητές θεωρείται ότι πλέον έχουν τη δυνατότητα εκμάθησης δεξιοτήτων απλής χρήσης υπολογιστών και διαδικτύου από άλλα εργαστηριακά μαθήματα. Έτσι ο φοιτητής/-τρια έχει την ευχέρεια να σχεδιάσει και να αξιοποιήσει εφαρμογές Τ.Π.Ε., κυρίως ανοικτού λογισμικού, για να υλοποιήσει ακαδημαϊκές εργασίες και ερευνητικές δράσεις, ώστε να αξιοποιήσει με ψηφιακά εργαλεία το επιστημονικό περιεχόμενο των σπουδών του/της με σκοπό τη βελτίωση των ικανοτήτων του/της στα μαθήματα της επιστήμης του/της.

Το εργαστήριο στοχεύει στην ανάπτυξη, προσαρμογή και επικαιροποίηση ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων και στην ανάδειξη και προβολή καλών πρακτικών αξιοποίησης ψηφιακού περιεχομένου. Οι φοιτητές/-τριες θα μάθουν να σχεδιάζουν ψηφιακό υλικό (ιστοσελίδα, ιστολόγιο, κλπ) αξιοποιώντας την εμπειρία τους, αλλά και να επιλέγουν ψηφιακά εργαλεία τα οποία έχουν τη βέλτιστη δυνατή απόδοση.

Παράλληλα, οι φοιτητές/-τριες εξοικειώνονται με διάφορες κατηγορίες σύγχρονων τεχνολογικών εργαλείων, όπως διαδραστικά περιβάλλοντα, προσομοιώσεις, διαδικτυακές ή/και πολυμεσικές εφαρμογές, ψηφιακές αφηγήσεις, ψηφιακό βίντεο, εικονικά περιβάλλοντα και ψηφιακά παιχνίδια.